

Velkommen til arbeidsverksted!

Kommuner og frivillighet i samskaping om velferdstjenester

Bergen 25.november 2025

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Program og praktisk gjennomføring

Program

- 09.30 Oppmøte og registrering, kaffe/te, litt å bite i
- 10.00 Velkommen og introduksjon. Ved Distriktssenteret
- 10.20 Innovasjon og samskaping – hva snakker vi egentlig om? Ved Eugene Guribye
- 10.40 Grupperefleksjon
- 10.45 Kommuner og frivillighet i samskaping om velferdstjenester. Ved Håkon S.Trætteberg
- 11.10 Pause
- 11.20 Samskaping om velferdstjenester, kommuner og frivilligsentraler i distrikt. Ved Eivind Hageberg
- 11.35 Helsedirektoratets rettslige rammer for samarbeid. Ved Ingrid Køhler Knutsen
- 11.50 Samtale med praksisfeltet – Å samskape velferdstjenester i praksis. Ved Lars Kobro
- 12.30 Lunsj
- 13.15 Gruppedrøfting: rammer og handlingsrom
- 13.40 Samskappingsmodell som rammeverk for bedre praksis. Ved Gard R. Høibjerg
- 14.00 Samhandlingsmodell - Samskaping om helse- og omsorgstjenester i praksis. Ved Verdighetssenteret
- 14.20 Pause, litt å bite i
- 14.35 Gruppedrøfting: verktøy- og kunnskapsutvikling: hva har vi i dag og hva må vi ha mer av?
- 15.05 Gruppedrøfting: videre anbefalinger
- 15.35 Oppsummering og avrundning
- 15.45 Slutt

- **Noter underveis**
- **Ta med i gruppe- og plenumsdrøfting**

	HOVED UTFORDRING	
BEGREP OG FELLES FORSTÅELSE	HEMME	FREMME
PRIORITER	ANBEFALINGER POLITIKK	
EFFEKT		

Gruppeleder

- **Setter i gang og leder dialogen**
- **Passer tida og noterer stikkord**

Referent

- **Noterer fra dialogen**

God samskaping om velferdstjenester...

- *Hvilke ord beskriver tilstanden?*
 - *Hva kjennetegner dialogen, prosessene og tilbudene?*
1. Tenk individuelt (1 min)
 2. Del i gruppa, noter stikkord på bordduk (3 min)
 3. Hva ser vi? Del i gruppa (1 min)

Innovasjon og samskaping – hva snakker vi egentlig om?

Eugene Guribye

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

God samskaping om velferdstjenester...

- *Gjenkjennelig?*
- *Hva lurere vi på?*
- *Hva er særlig viktig å ta med videre?*

1. Tenk individuelt (1 min)
2. Del i gruppa, noter stikkord på bordduk (3 min)
3. Del i plenum (1 min)

Kommuner og frivillighet i samskaping om velferdstjenester

Håkon S. Trætteberg

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Pause

11.10 – 11.20

Samskaping om velferdstjenester, kommuner og frivillighetssentraler i distrikt

Eivind Hageberg

11.20- 11.35

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Helsedirektoratets rettslige rammer for samarbeid

Ingrid Køhler Knutsen

11.35 – 11.50

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Samtale med praksisfeltet

Å samskape velferdstjenester i praksis

Lars Kobro

11.50 – 12.30

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Lunsj

12.30 – 13.15

Handlingsrom for samskaping om velferdstjenester i distrikt...

- Hvilke muligheter ser vi ?
- Når er samskaping mest til nytte?
- Hva er de største utfordringene? Velg evt ut *en*
- Hva er særlig viktige hemmere og fremmere?

1. Tenk individuelt (1-3 min)
2. Gruppa deler, Noter stikkord på bordduken (10-12 min)
3. Deling i plenum – Ja, og... (10 min)

Skriv i høyre øverste
hjørne på duken

Samskapingsmodell som rammeverk for bedre praksis

Gard R. Høibjerg

13.40 – 14.00

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Samskaping om helse- og omsorgstjenester i praksis

Verdighetssenteret

14.00 – 14.20

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Pause

14.20 – 14.35

Verktøy- og kunnskapsutvikling for samskaping om velferdstjenester i distrikt...

- Hvordan er samskapings-/samhandlingsmodellene nyttige?
- Hva er viktige verktøy og ressurser som styrker samskapinga?
- Hva trenger vi mer av?
- Hvilke kunnskapsbehov bør prioriteres?

1. Tenk individuelt (1-3 min)
2. Gruppa deler, Noter stikkord på bordduken (10-15 min)
3. Deling i plenum – Ja, og... (10-15 min)

Skriv i høyre øverste
hjørne på duken

Anbefalinger – samskaping om velferdstjenester i distrikt

- 5-10 anbefalinger – Hva? Hvem? Hvordan?
 - Hvordan kan evt Distriktssenteret bidra?
 -
1. Tenk individuelt (1-3 min)
 2. Oppsummer anbefalinger - noter på bordduk (5-10 min)
 3. Deling og drøfting i plenum (15 min)

Refleksjoner rundt dagen

KI 1535 - 1540

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Oppsummering og avrunding

Evaluering QR kode:

Kommuner og frivillighet i samskaping om velferdstjenester

Håkon Solbu Trætteberg

Norsk frivillig sektor

Det organiserte sivilsamfunn: frivillige-
og ideelle organisasjoner

3 nøkkelfunksjoner:

- Sosial møteplass
- Interesserepresentasjon
- Tjenesteyter

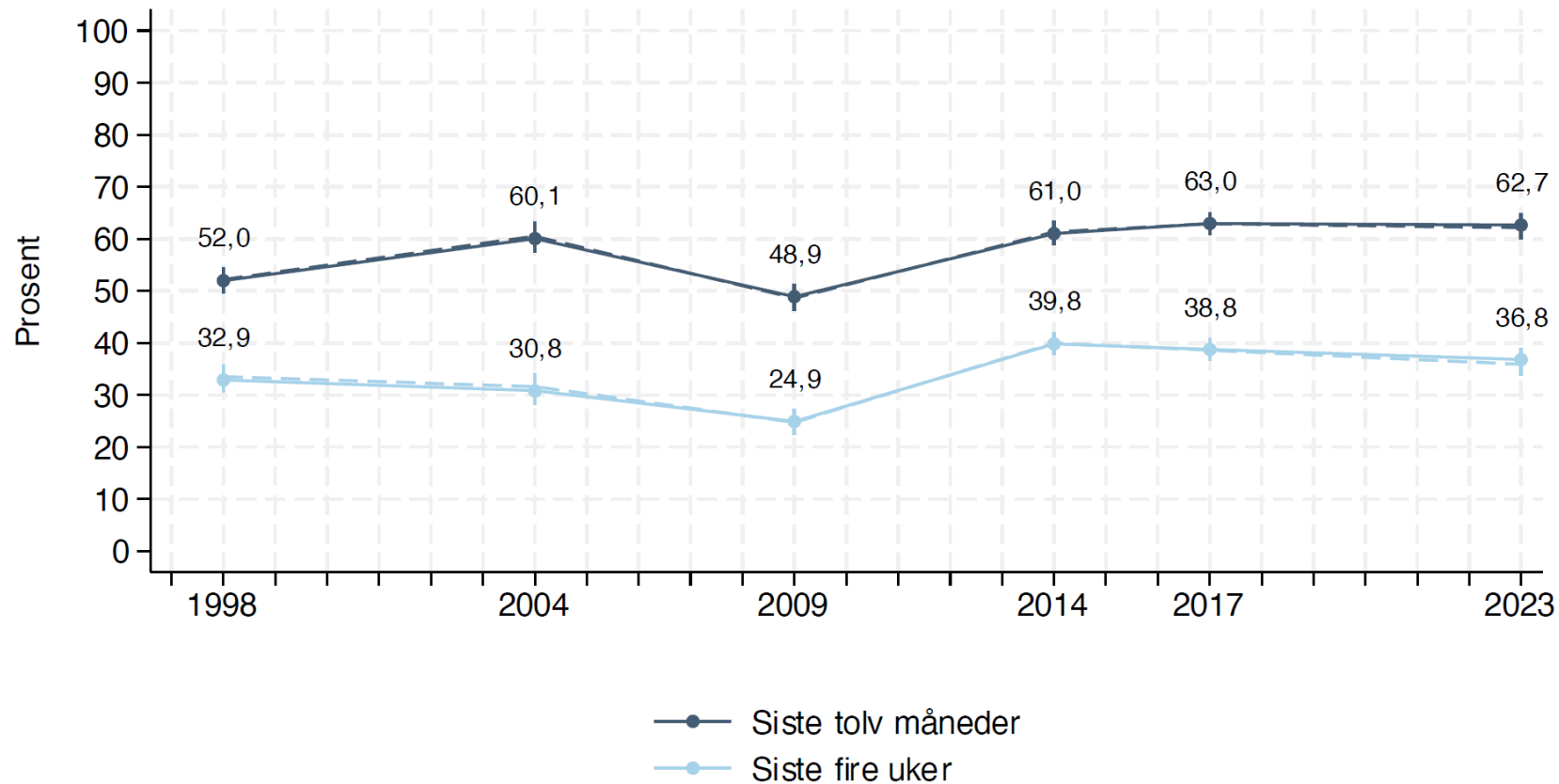
Bygd på folkebevegelsene fra 1800-talet

Høy organiseringsgrad og på mange felt

Hierarkisk struktur (speiler politikk/forvaltning)

Har utført frivillig arbeid for minst en organisasjon

- Siste 12 mnd. og siste fire uker. Prosentdel av befolkninga.

Stiplede linjer er estimerer kontrollert for kjønn, alder og utdanning

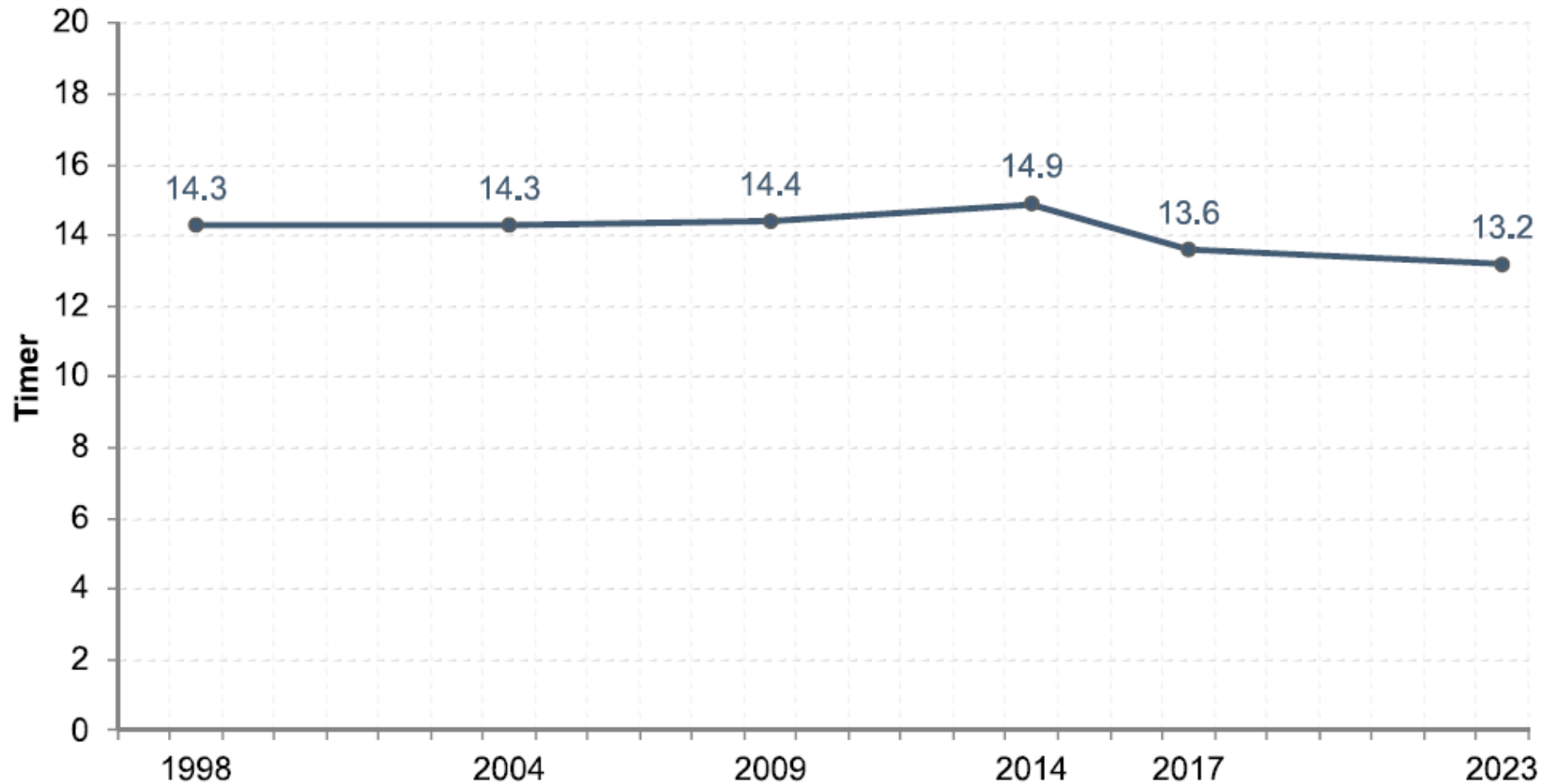
Frivillig arbeid etter organisasjonstype

- Siste 12 mnd. Prosentdel av befolkninga.

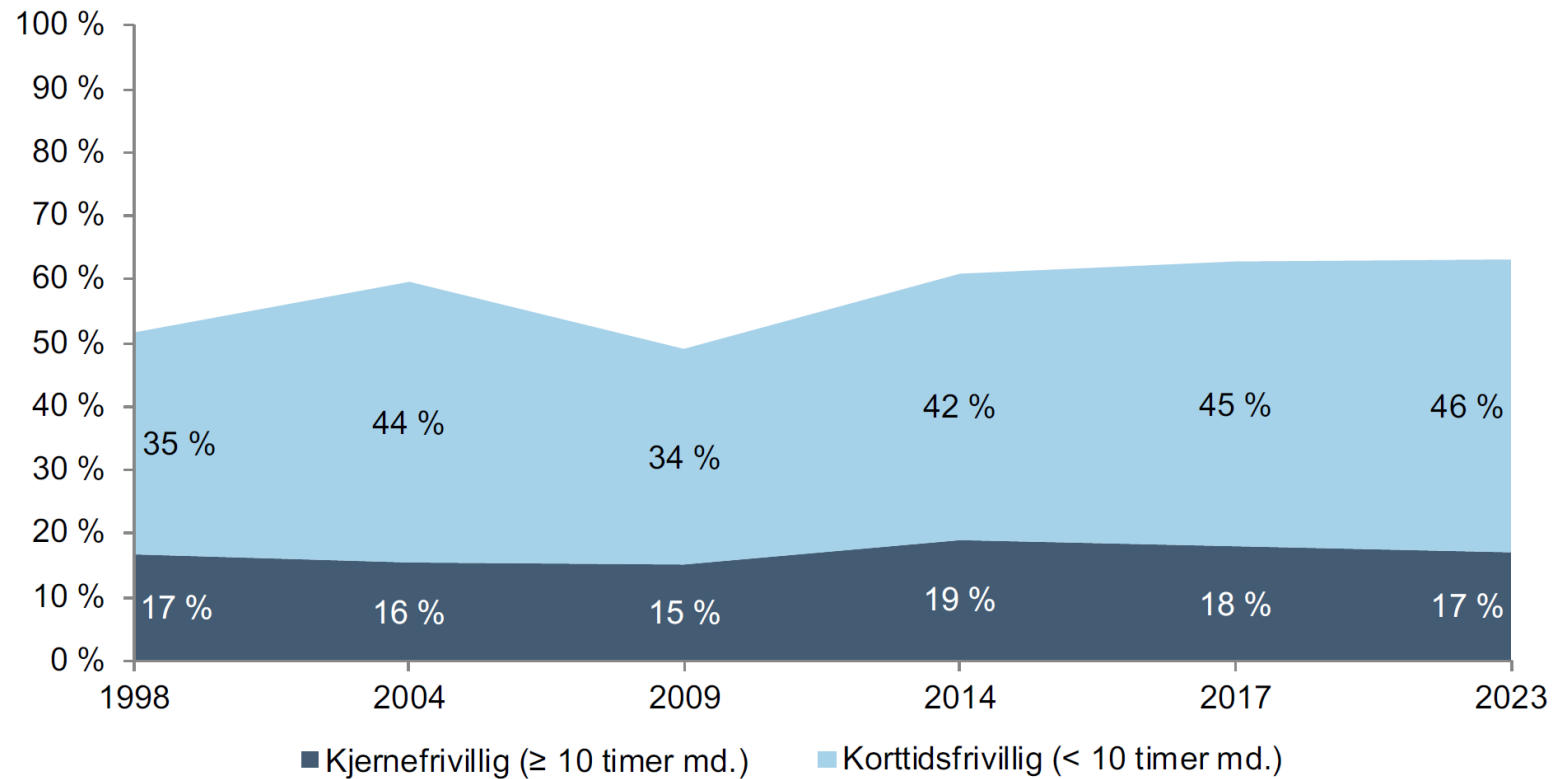

Mindre tidsbruk på frivillig arbeid

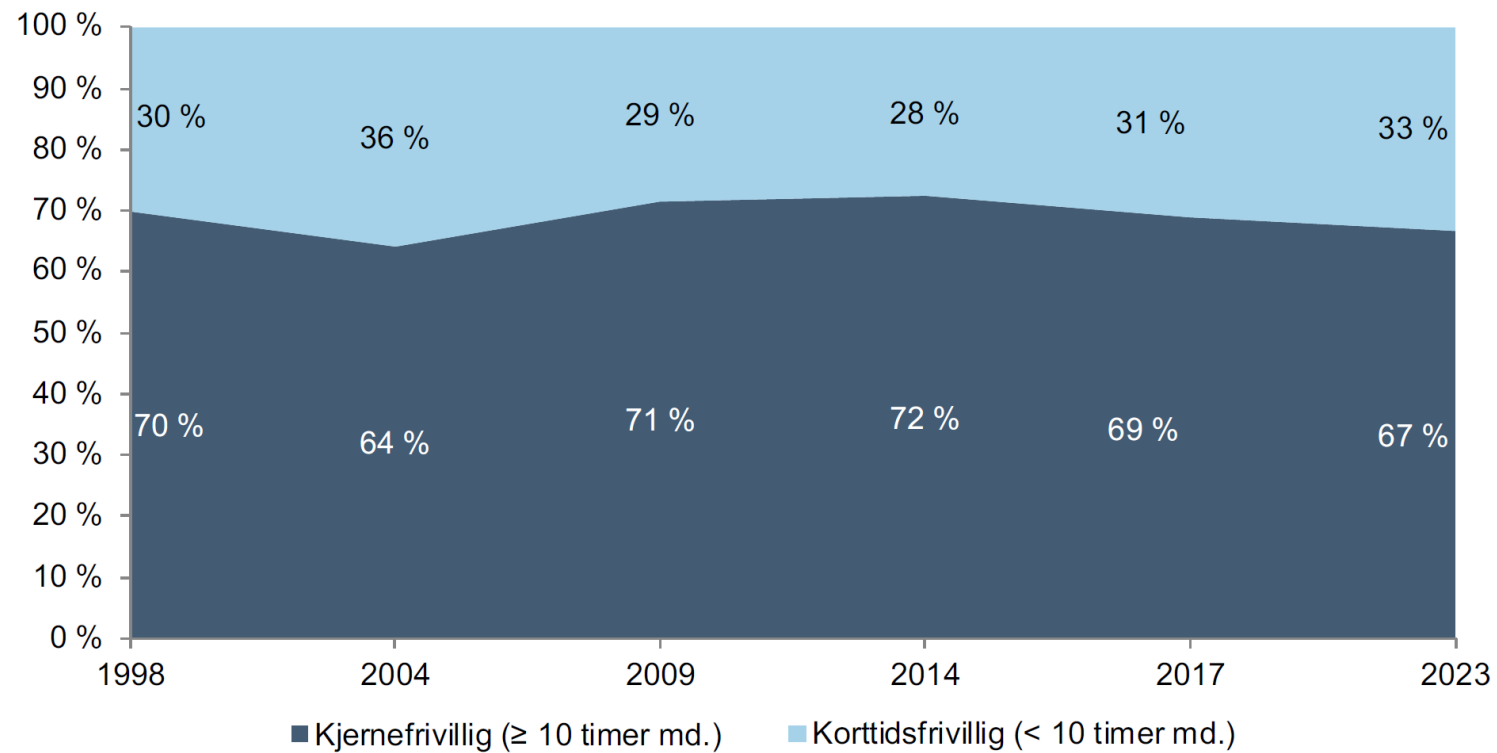
- Gjennomsnitt timer per mnd.

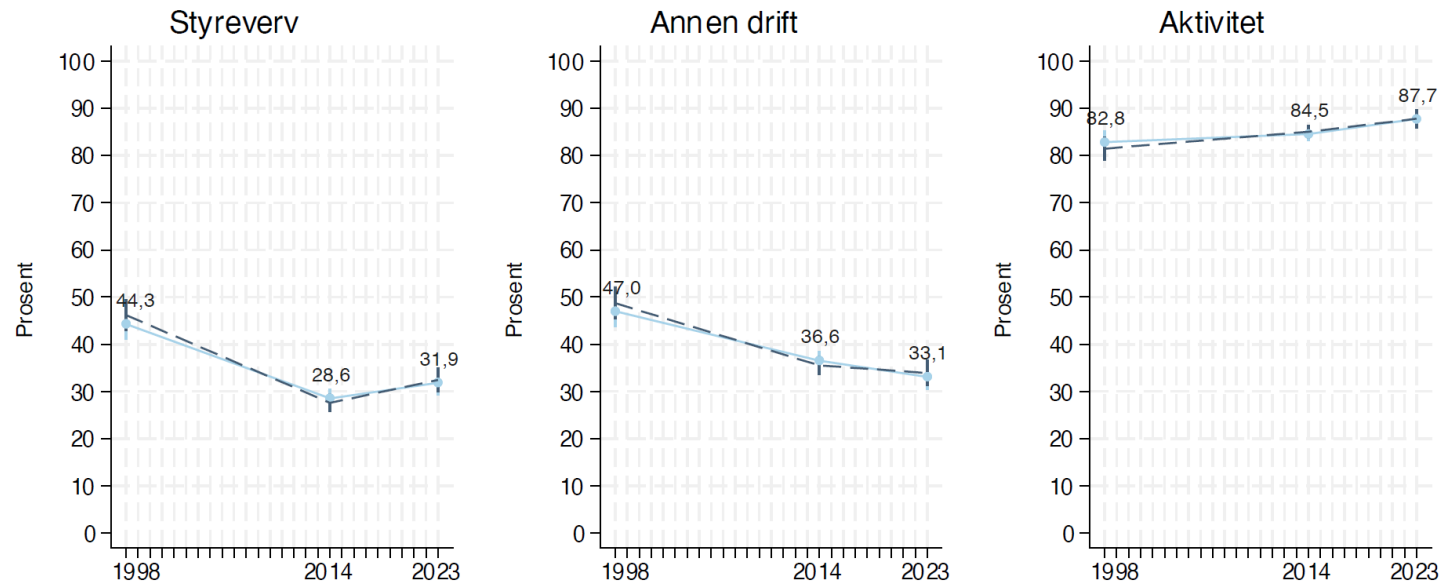
Kjernefrivillige og korttidsfrivillige

Kjernefrivillige gjør en enorm innsats

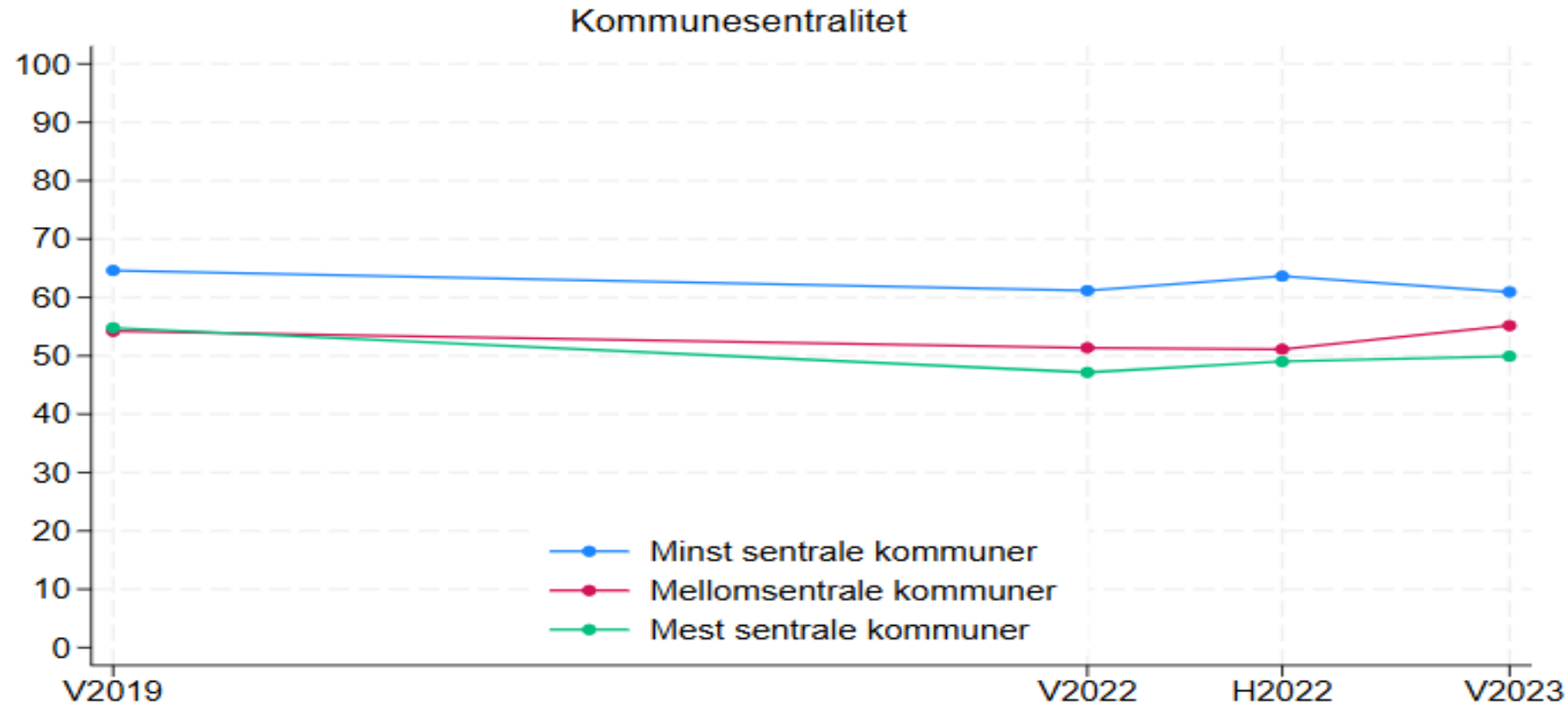
Færre deltar i organisasjonsstyrer og drift, flere deltar gjennom enkeltaktiviteter

--- Stiplede linjer er estimerer kontrollert for kjønn, alder og utdanning

n: 810 (1998), 2552 (2014), 1213 (2023)
Annen drift: administrasjon, informasjon, kampanje, web
Aktivitet: Instruksjon/trening, dugnad, transport, innsamling, hjelp/omsorg

Mer frivillighet i rurale strøk

Hovedtendenser oppsummert

- Folk er frivillige på ny måter – «Refleksiv frivillighet»
 - Mer individuell inngang til frivillighet
 - Realisering av egne prosjekter
 - Mindre kollektiv tilhørighet
- Men høyt nivå, sterk norm og historisk betinget organisering
 - Mer frivillighet i rurale strøk

Frivillighetens ulike funksjoner i møte med offentlig sektor

- Frivillig sektor kan **utfylle** offentlig sektor – supplerende tjenester
 - Frivilligheten gjør noe annet. Gir en mer komplett hverdag for borgere med ulike behov
- Frivillig sektor kan **forsterke** offentlig sektor – ekspertise, kapasitet
 - Ekstra kapasitet gir bedre tjenester for innbyggere. Kan også forsterke ekspertisen innenfor det offentliges ansvarsområde
- Frivillig sektor kan **utfordre** offentlig sektor – kritisk korrektiv
 - Sivilsamfunnet som interesserepresentasjon. Ikke framtrедende på lokalt nivå, men organisasjoner kan ta ei rolle som er vanskeligere for enkeltfrivillige

Det offentlige som samarbeid- og samskapingspartner

Norsk modell: stor stat OG stort sivilsamfunn

«Integrert autonomi» – nært samarbeid, men uten kooptering

Offentlig tok over mye av velferden som var etablert av sivilsamfunnet

- Arbeidsdeling: velferd vs. fritid

Stor variasjon i samhandling basert på frihetsgraden kommunen har til å utvikle tjenesten innenfor lov, norm og avtaler

Helse- og omsorgstjenestene

Sterke profesjoner

Krav til faglighet og dokumentasjon i pasientbehandling

Skille mellom helse-, omsorgs- og pleieoppgaver og sosiale funksjoner som er viktige i menneskers liv

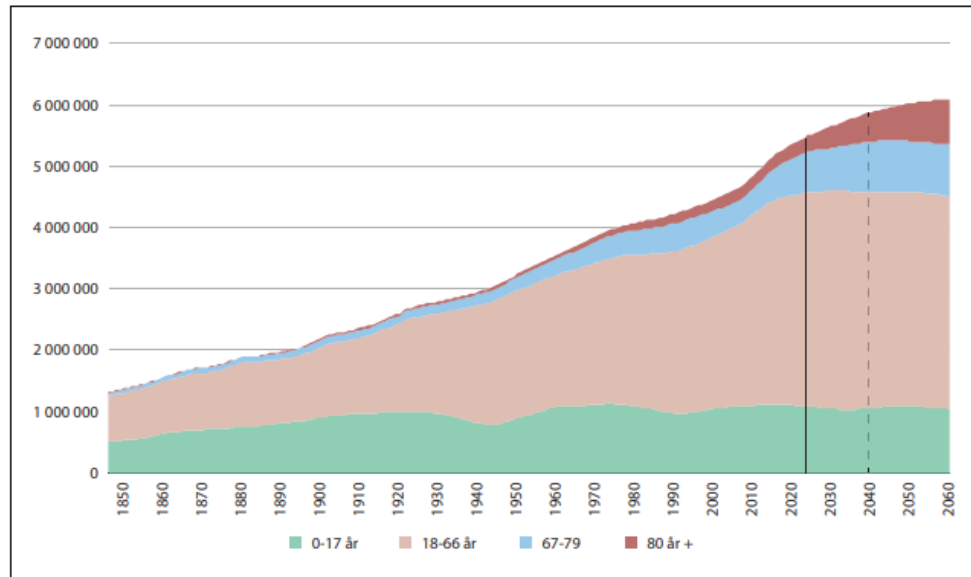
- vanskeligere skille i praksis

Entydig funn fra forskning: **koordinering er avgjørende**

Helsepersonellkommisjonen

NOU 2023: 4
Tid for handling

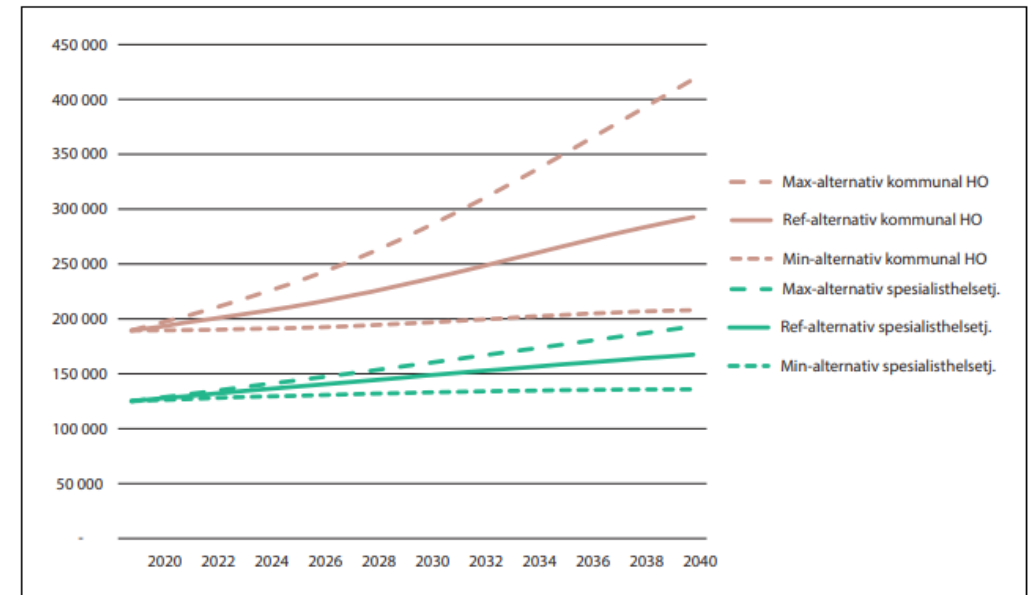
13
Kapittel 1

Figur 1.2 Norges befolkning etter aldergrupper, observert før 2022 og fremskrevet deretter. 1846–2060
Fremskrivningene bruker SSBs hovedalternativ for befolkningsutvikling, med middels fruktbarhet, levealder og innvandring (MMM)
Kilde: SSB statistikkbank tabellene 10211 og 13599.

14
Kapittel 1

NOU 2023: 4
Tid for handling

Figur 1.3 Fremskrivninger av etterspurte årsverk i helse- og omsorgstjenester etter tjenesteområde, tre vekstscenarier. 2018–2040

Kilde: Figur fra datagrunnlaget brukt i Holmøy mfl. (2023).

Frivillighetens rolle i ny tid

Kommunal Rapport

Meninger

E-avis

Nyhetsbrev

Ledige stillinger

Logg inn

Skal kommunen organisere frivilligheten?

Det bekymrer oss at kommuner tar rollen som frivillighetsorganisator til tross for at vi allerede har organisasjoner med erfaring og kompetanse.

DEBATT

Frivilligsentralene er ikke en konkurrent til frivilligheten

At kommunale frivilligsentraler konkurrerer med frivilligheten, er en feilslått problemforståelse.

DEBATT

Kommunal organisering av frivillige – problem eller løsning?

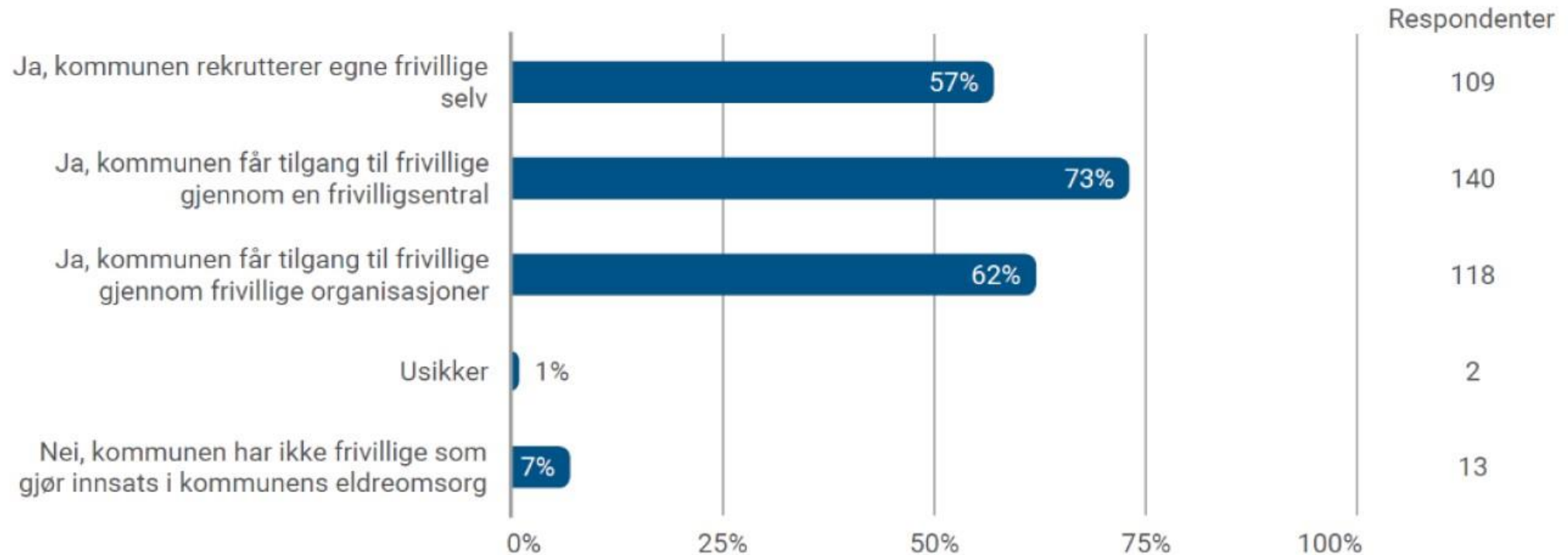
Når kommunen legger til rette for samarbeid med tydelige rammer og respekt for frivillighetens egenart, styrkes fellesskapet og lokalmiljøet blir rikere.

DEBATT

Kommunal frivillighet utfordrer grenser og kan svekke organisasjoner

Kommunal frivillighet kan mobilisere personer som ellers ikke ville gjort en frivillig innsats. Samtidig utfordrer den grenser for offentlig ansvar og kan svekke organisasjoner.

Hvem organiserer de frivillige?

Samskaping med frivilligheten

- Aktørene
 - Kommunal organisering eller frivillige organisasjoner?
 - Frivilligsentralers rolle
 - Pårørendes rolle
- Spørsmålene:
 - Erstatte ansatte?
 - Nei, men hvor trekkes grensen av hvem?
 - Hva skal koordineres?
 - Hvilken kompetanse finnes?
 - Nettverkseffektens rolle – hva betyr sentralitet?

Hvordan samskape?

- Kontekst: Velg riktige form på samarbeidet tilpasset lokal virkelighet
 - Samskaping som prinsipper eller «modell»?
- Kalibrer ambisjonsnivået – rigging av organisasjon vs. enkeltstående oppgaver
 - Forankring på tilstrekkelig nivå
- Likeverdige aktører? Vær oppmerksom på «skjulte» og åpne hierarkier
 - Unngå kommunens «bestillerrolle» overfor frivilligheten
- Bygg på etablerte samarbeid
- Frivillige neppe virkemiddel for å spare penger, men kan gi bedre kvalitet: rikere tilbud og myndiggjorte brukere
- Overordnet: involverte aktører ofte fornøyd det store, men case som viser strandede initiativ

Arbeidsverksted om Samskaping om velferdstjenester

Rettslige rammer for samarbeid med frivilligheten

Spesialrådgiver Ingrid Køhler Knutsen, Helsedirektoratet

Samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten

- I kommunene foregår frivillig innsats innenfor et bredt spekter av oppgaver, som idrett, kultur, helse og omsorg og på folkehelseområdet med temaer som inkludering, møteplasser og fellesaktiviteter.
- Flere henvendelser om ulike problemstillinger knyttet til at frivillige bidrar inn mot helse- og omsorgssektoren.
- Ofte ut fra et begrensende og problematiserende perspektiv.
- Erfaringer fra Leve hele livet og Bo trygt hjemme reformene.
- Frivilligheten er pekt på som viktige bidragsytere innenfor begge reformene, i folkehelsearbeidet og på mange andre områder.

Rundskriv - Rettslige rammer for samarbeid på helse- og omsorgssektoren

Helsedirektoratet utarbeidet et rundskriv om **rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten.**

- Målgruppen for rundskrivet er virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven.

Det vil si:

- virksomheter i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i spesialisthelsetjenesten
- private virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester etter avtale med kommunen eller regionalt helseforetak, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 siste ledd og spesialisthelsetjenesteloven § 2-1a 7. ledd.

Rundskriv - Rettslige rammer for samarbeid på helse- og omsorgssektoren

- Inneholder fortolkning av hvordan lover og forskrifter skal forstås og praktiseres.
- Helsedirektoratet har fortolkningsansvaret på helselovgivningen.
- Omhandler primært samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillige organisasjoner, lag og foreninger.
- De samme reglene gjelder for samarbeid med frivillige enkeltpersoner, men virksomheten vil da vil ha et større ansvar for å sikre egnethet, opplæring, taushetsavtaler mm.

[Rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten - Helsedirektoratet](#)

Ansvar for utarbeidelse av rutiner for samarbeid med frivillige organisasjoner

- Gode rutiner for samarbeid med frivilligheten bidrar til forutsigbarhet og trygghet for alle parter.
- Den aktuelle virksomheten bør utarbeide en samarbeidsavtale for samarbeidet med frivilligheten om tilbud til pasienter, brukere og ev. pårørende.
- Avtalen bør klargjøre roller, tidsbruk, konkretisering av tilbudet som skal gis, økonomi, oppfølging og forankring i kommunen, sykehuset eller institusjonen, samt rutiner for varsling, evalueringer og veiledning.

Rettslige rammer for samarbeid på andre sektorområder

Rapporten Sammen om velferdstjenester:

«Frivilligsentraler og kommuner har eit utstrakt samarbeid om velferdstjenester, særleg knytt til inkludering og integrering, helse, omsorg og eldre. Møteplassutvikling er sentralt.»

En relevant problemstilling...

- Bruk av frivillige til transporttjenester for kommunens befolkning.
- Frivilligheten, gjennom organisasjoner, tilknytning til frivilligsentraler og/eller som enkeltstående frivillige, bidrar til å dekke eldres behov for transport.

Rettslige rammer for samarbeid på andre sektorområder

- Transport knyttet til *de kommunale helse- og omsorgstjenesten* > tilstrekkelig dekket i det eksisterende rundskrivet.
- Det kan være hensiktsmessig med noe tilsvarende veiledning innenfor andre sektorer.

Det går på...

- om ansvar og roller tydelig definert i ulike samarbeid og avtaler mellom frivillige og kommunen om transportløsninger.
- hvordan står disse avtalene seg i forhold til gjeldende regelverk; hvor går grensene for yrkestransport, hvem kan være sjåfører, hvilke kommunale servicefunksjoner og tjenester kan utføres av frivillige transportører?
- Den enkelte (frivillige) sjåfør sitt ansvar for passasjer under transport og "etter avlevering" på mottakersted? Hva med passasjerer med uttalt nedsatt kognitiv funksjon?

Rettslige rammer for samarbeid på andre sektorområder

Hva vil vi oppnå?

- *Tydelige rammer, ansvar og roller* for frivillighetens bidrag i å dekke eldre og andre gruppers behov for transport, slik at dette kan skape trygghet og tillit for brukere, pårørende og sjåførere. Barn og unge er også relevante brukergrupper som har behov for transport der det ikke finnes et dekkende kollektivtilbud. For foreldre og foresatte vil det være viktig å vite at transporten er trygg og kan avlaste dem i deres hverdag.
- *Kommunene får veiledning og støtte* til å utvikle trygge transportløsninger i samarbeid med frivilligheten, innenfor gjeldende regelverk.
- *Veiledning og rammer synliggjør mulighetsrommet* for frivillighetens bidrag og tar ned barrierer for å utvikle samarbeid og nye løsninger.

Våre vurderinger og anbefalinger

- Problemstillingene er understøttet av erfaringer fra sektoren.
- Kan være hensiktsmessig med noe tilsvarende veiledning for øvrige kommunale sektorer og enheter ut over helse- og omsorgssektoren.
- Ansvarer ligger ikke på Helsedirektoratet. *Men vi jobber i Bo trygt hjemme med store tiltaksporteføljer bl.a. knyttet til aldersvennlig transport, sosiale møteplasser, aktivitetstiltak, arbeid for å motvirke ensomhet der nettopp transport kan være en barriere for deltakelse.*
- Det bør være en "lavthengende frukt" for ansvarlig departement/etat å utarbeide veiledning som vil svare på sektorens usikkerhet.
- Vi kan bidra til å spre kjennskapen til en slik veiledning gjennom vårt arbeid.

Kommuner, frivillighet og samskaping

UTKAST TIL EN SAMSKAPINGSMODELL

Gard Ringen Høibjerg,
i2e, 25. november

Ting jeg håper er avklart så langt i dag:

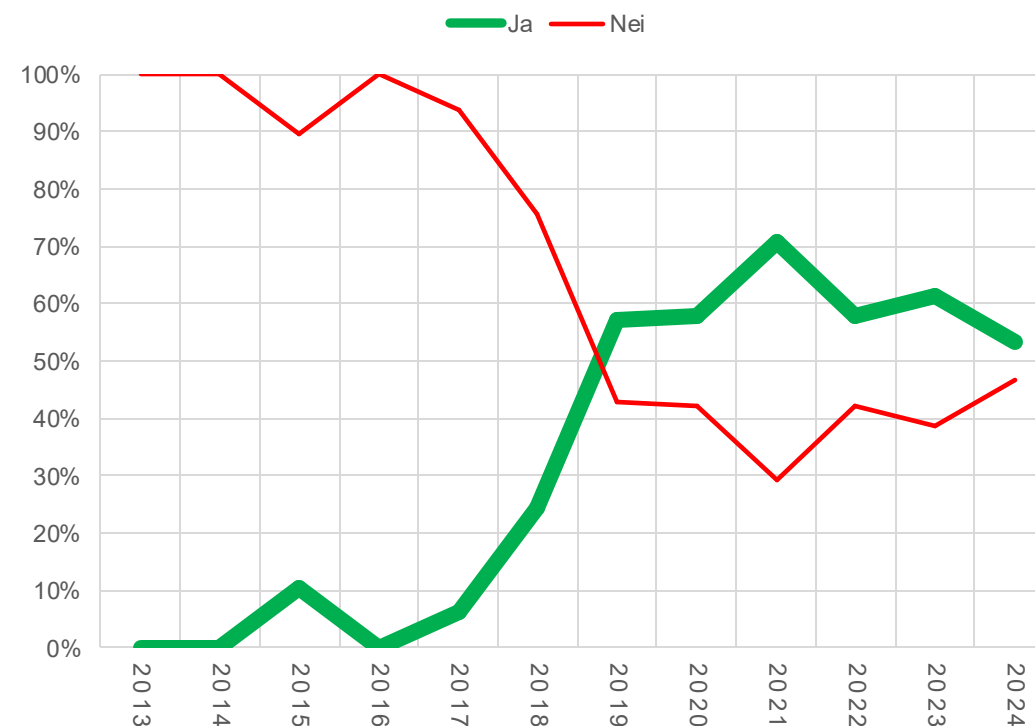
- **Samskaping** mellom offentlig og frivillig sektor bør skje på frivillighetens premisser
- Det finnes **mange tilbydere** av velferdstjenester (offentlig, privat, ideell, frivillig m.m.)
- **Velferdstjenester** er alle tjenester som bidrar til å styrke en persons velferd, der velferd forstås som livskvalitet, levekår og levestandard.
- **Samskaping** er den skapende og utviklende aktiviteten, **samproduksjon** handler om å invitere inn ikke-tradisjonelle aktører i faktisk tjenesteyting

Samskappingsarbeid

- De fleste kommuner interessert i å jobbe aktivt med samskaping
- Defineres sjeldent konkret hvordan og hvem man skal samskape med
 - «**Samarbeid og samskaping er eit av hovudgrepa i samfunnsdelen** til kommuneplanen. Dersom vi skal nå måla vi har sett oss for samfunnsutviklinga, er det avgjerande at vi legg til rette for samarbeid og **felles oppgåveløysing.**» Øygarden samfunnsdel
- Viser seg at samskaping ikke er magisk/kan vedtas, men krever innsats

SAMSKAPING OMTALT I SAMFUNNSDEL
(2013-2024, 337 KOMMUNER)

14 planer vedtatt før 2013, andre under utarbeidelse

Hva kan samskapes?

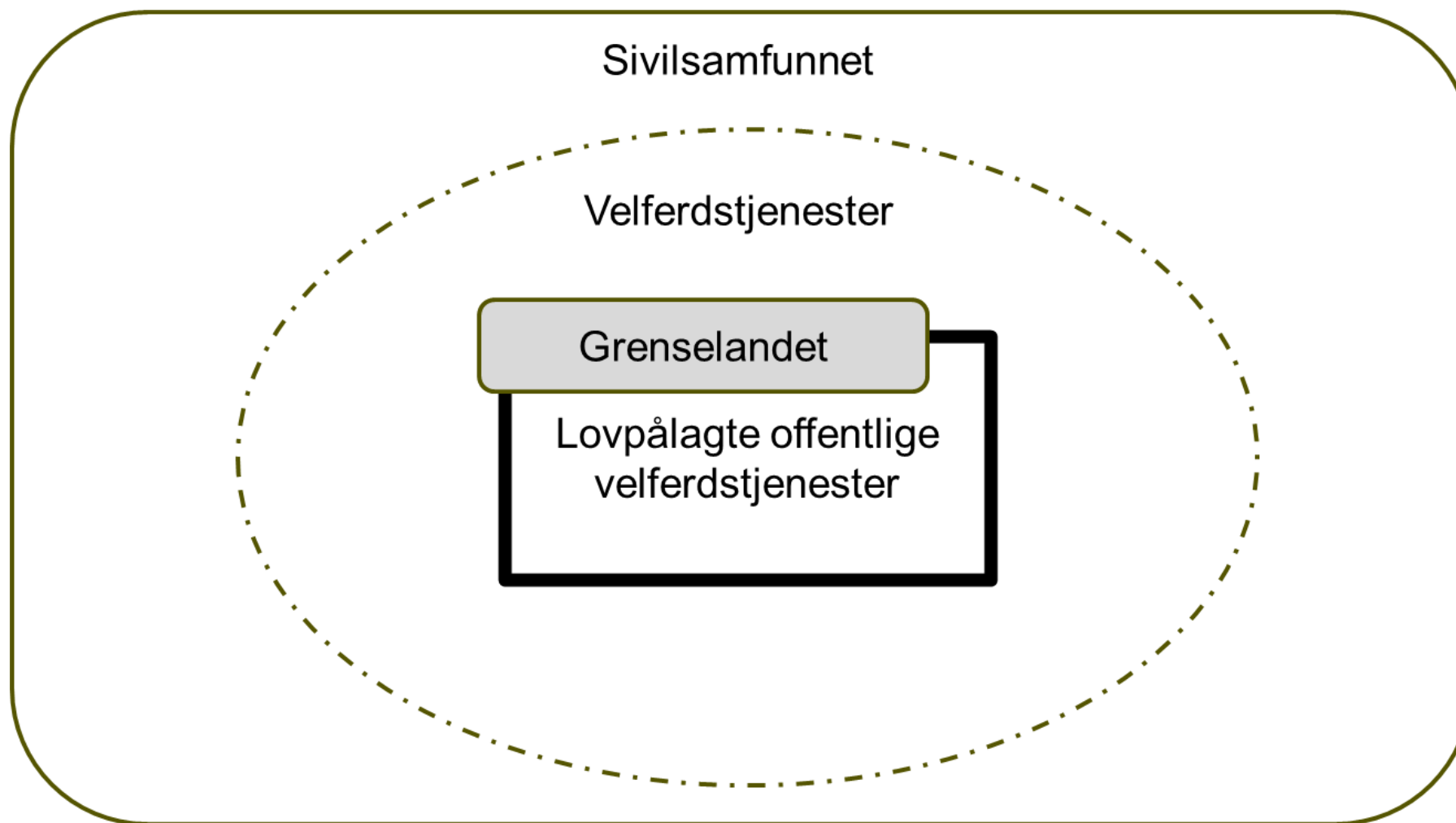
- **Samskaping av verdi (brukersentrisk)**
 - Forståelse av at tjenester gir en verdi (nytte) som oppleves og vurderes subjektivt av tjenestemottakeren (verdi er ikke noe som overføres fra kommune til bruker)
- **Samskaping av tjenester (/innovasjon)**
 - Tjenesteytere, -mottakere og tredjeparter går sammen for å utvikle og skape bedre tjenester
- **Samproduksjon av tjenester**
 - Ikke-tradisjonelle tjenesteleverandører tar del i tjenesteytingen i samarbeid med tradisjonell tjenesteleverandør (frivillige i språkopplæring eller eldreomsorg)

Engen, M., & Jenhaug, L. (2025). Samskaping av velferd – ulike tilnærminger til brukerinvolvering. I *Alle skal med?: Samskaping som svar på velferdsstatens utfordringer* (s. 21–39). Cappelen Damm Forskning/NOASP.
<https://doi.org/10.23865/cdf.266.ch2>

Lovpålagte velferdstjenesters grenseland

Utkast til en samskapingsmodell

Hensikt med en modell

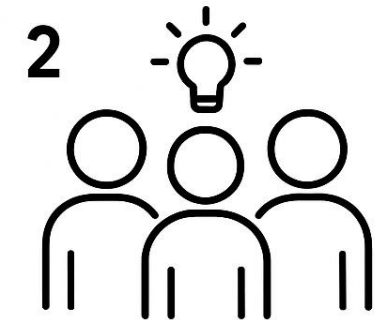
- **Tydelighet** rundt hva som er samskaping, og ikke
 - Det å invitere frivillige inn til å servere mat klokken 11 hver tirsdag er ikke samskaping, men samproduksjon
- Skape **gode forutsetninger** for å lykkes med samskaping
- Tydeliggjøre **samspeilet mellom ulike nivåer**
- Sikre at resultatet av **samskaping vurderes fra tjenestemottakers perspektiv**

CO-CREATION

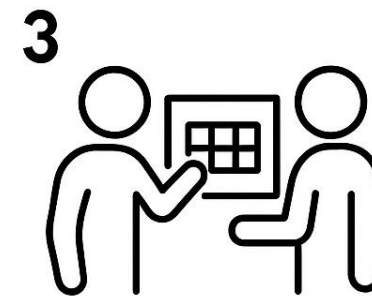
BETWEEN THE PUBLIC AND VOLUNTEER SECTOR

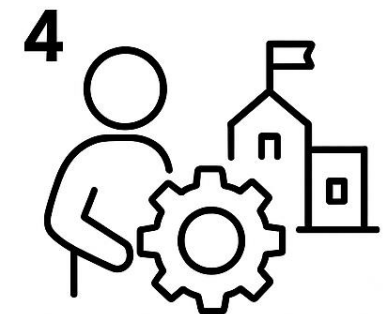
IDENTIFY
NEEDS

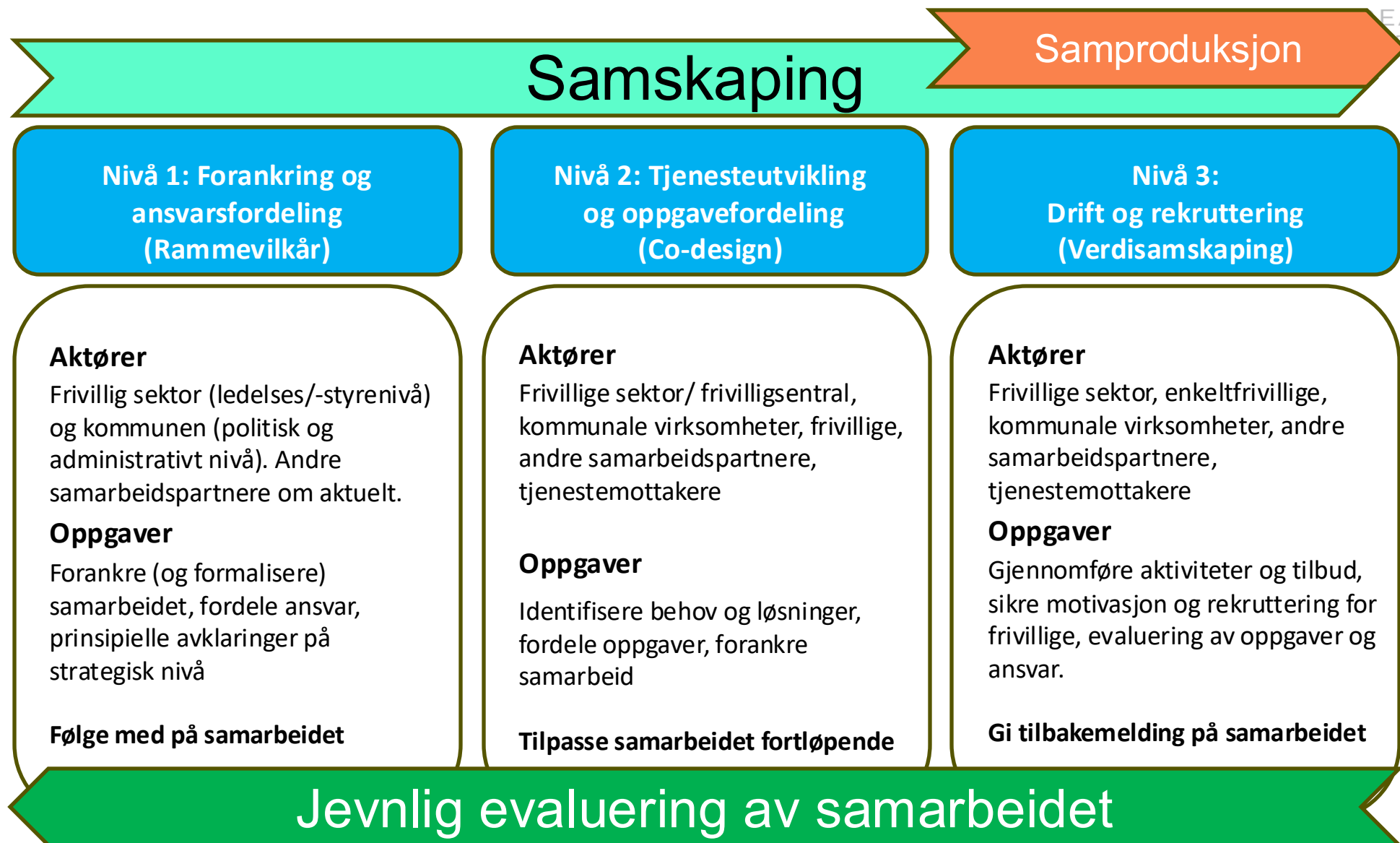
ORGANIZE
COLLABORATION

PLAN
TOGETHER

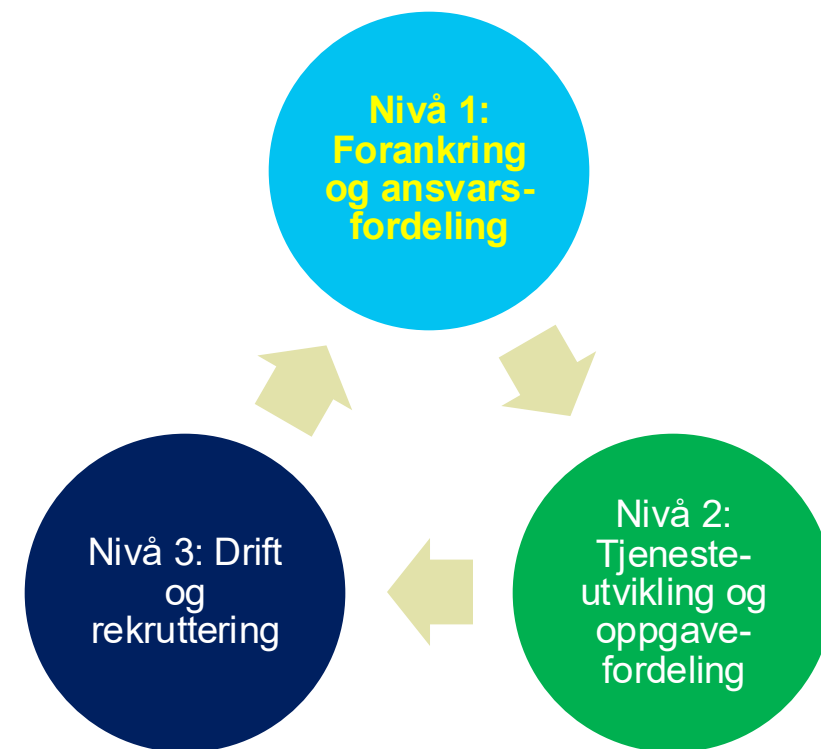

IMPLEMENT
PLAN

Nivå 1: Forankring og ansvarsfordeling

- **Aktører:** Politisk og administrativ ledelse i kommunen, og ledelse/styrer i frivillige organisasjoner og frivilligsentraler
- **Hensikt:** Legge rammer for samskaping. Prinsipielle og strategiske avklaringer knyttet til samarbeidet
- **Forventningsavklaringer:** Samproduksjon eller samskaping?
- **Hvordan:** Utarbeidelse og forankring av en frivillighetspolitikk (enten eget dokument, eller som del av annen plan). Skriftliggjøring av avklaringer som er gjort.
- **Kontinuerlig:** Sørge for å få tilbakemeldinger fra underliggende nivåer om hvordan samarbeidet går, legge til rette for bedre samskaping ved behov

Samskaping

Samskaping

Samproduksjon

IDEAS2EVIDENCE
Bygger kunnskap

Nivå 1: Eksempel

Kommunal Rapport

Meninger E-avis Nyhetsbrev Ledige stillinger

Logg inn

DEBATT

Skal kommunen organisere frivilligheten?

Det bekymrer oss at kommuner tar rollen som frivillighetsorganisasjon til tross for at vi allerede har organisasjoner med erfaring og kompetanse.

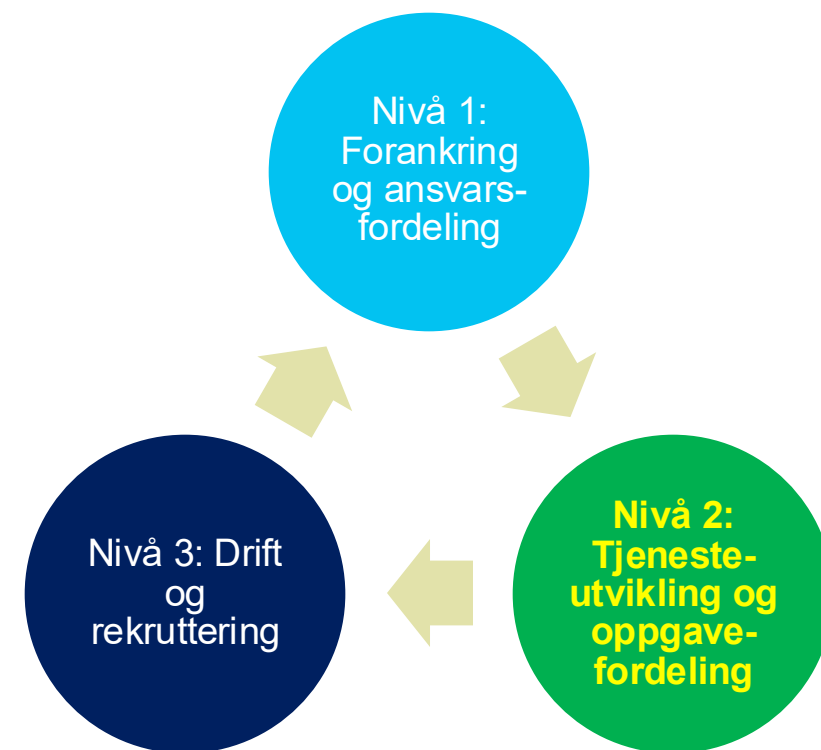
DEBATT

Kommunal organisering av frivillige – problem eller løsning?

Når kommunen legger til rette for samarbeid med tydelige rammer og respekt for frivillighetens egenart, styrkes fellesskapet og lokalmiljøet blir rikere.

Nivå 2: Tjenesteutvikling og oppgavefordeling

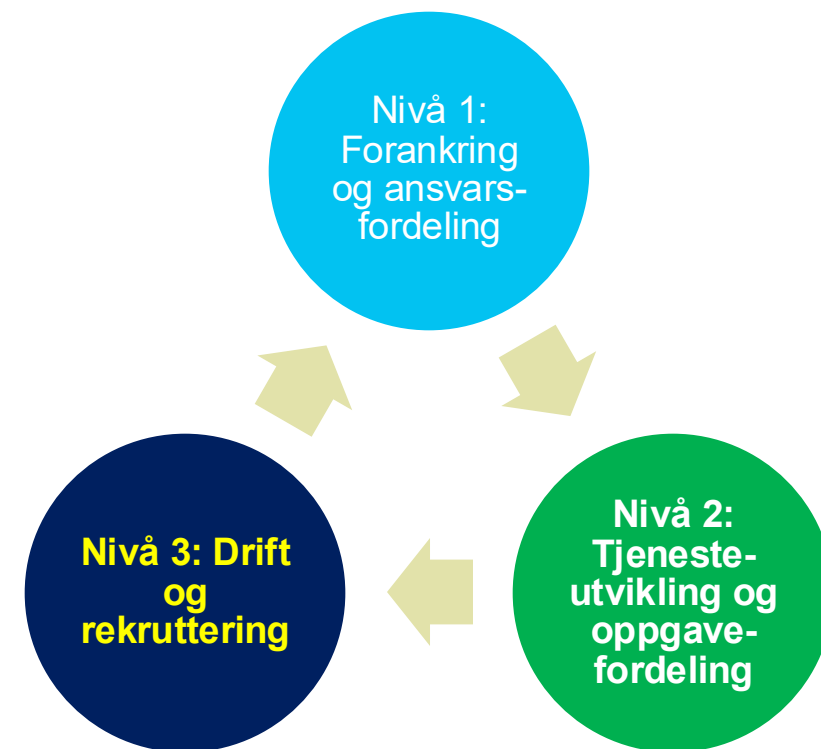
- **Aktører:** Frivillig sektor/ frivilligsentral, kommunale virksomheter, frivillige, andre samarbeidspartnere, tjenestemottakere
- **Hensikt:** Tjenesteutvikling gjennom samskaping (co-design).
- **Forventningsavklaringer:** Oppgavedeling og ansvarsdeling
- **Hvordan:** Co-design. Representanter fra frivillig og kommunal sektor setter seg sammen og identifiserer oppgaver, løsninger og ansvar
- **Kontinuerlig:** Tilpasning basert på drift på nivå 3, melde større endringer til nivå 1 ved behov

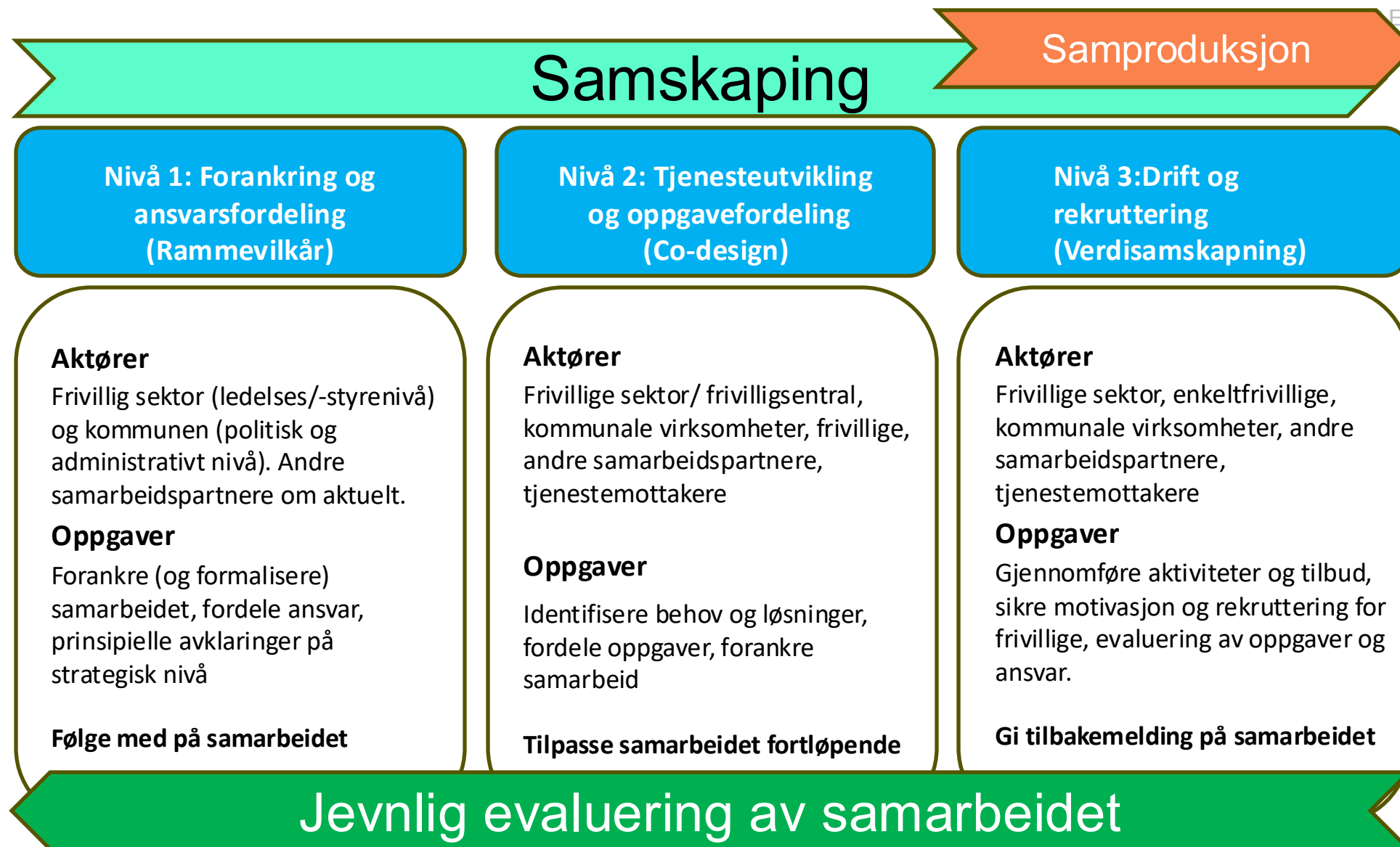

Nivå 3: Drift og rekruttering

- **Aktører:** Frivillige sektor, enkeltfrivillige, kommunale virksomheter, andre samarbeidspartnere, tjenestemottakere
- **Hensikt:** Aktiviteter og tilbud, sikre motivasjon hos og rekruttering av frivillige, evaluering av oppgaver og ansvar, sikre tjenestekvalitet vurdert av tjenestemottakere
- **Forventningsavklaringer:** Hva ønsker de frivillige? Hva trenger tjenestemottakerne? Hva forventer virksomheten?
- **Hvordan:** Drive aktiviteter utviklet på nivå 2
- **Kontinuerlig:** Tilpasse samskapte tjenester fortløpende, avklare behov for større endringer på nivå 2

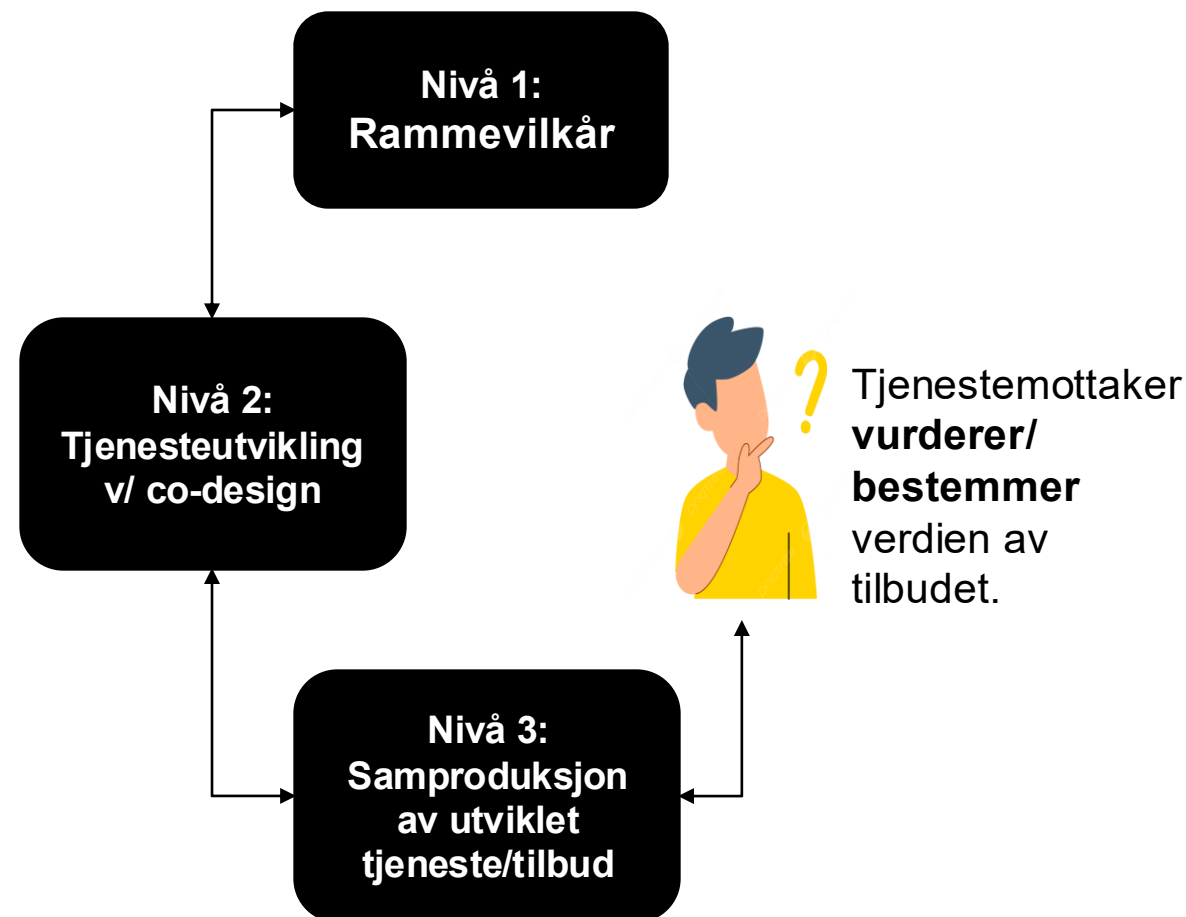

Tre samskappingsprosesser

1. Samskaping av tjenester gjennom co-design (på **nivå 2**, tilrettelagt for på **nivå 1**)
 2. Samproduksjon av tjenestene på **nivå 3**, utviklet ved co-design på **nivå 2**
 3. Verdisamskaping mellom tjenesteytere og tjenestemottakere som resultat av samproduksjon på **nivå 3**
- **Hvem vurderer verdien av samarbeidet?**
 - Velferdstjenester skal gi økt livskvalitet og levestandard for tjenestemottaker = tjenestemottaker vurderer kvalitet

Det var nok tiden min.

gard.hoibjerg@ideas2evidence.com

IDEAS2EVIDENCE
Bygger kunnskap

Kommuner, frivillighet og samskaping

FRIVILLIGSENTRALENE

Hvorfor frivilligsentralene?

- Utbredt
- Formål og praksis som passer godt inn i arbeid med samskaping av velferdstjenester
- Ressurs for frivilligheten

Kategori

mer sentral kommune - har ikke frivilligsentral
mer sentral kommune - har frivilligsentral
distriktskommune - har frivilligsentral
distriktskommune - har ikke frivilligsentral

Hvilken rolle har sentralene i dag?

- Stimulere til frivillig innsats
 - Møteplass
 - Bindeledd
-
- 4 av 5 kommuner og frivilligsentraler i distriktskommuner har et samarbeid om velferdstjenester

Vi har en møteplass for de eldre, både de på sykehjem og eldre som bor hjemme. For flere av disse menneskene er dette ukas høydepunkt. de gleder seg til å treffes og ta en kopp kaffe og spise vaffel sammen. Ofte har de ansatte på sykehjemmet dårlig tid, vi tar oss derfor tid til litt lakking av negler, lesing, synging, baking osv med beboerne på sykehjemmet. Vi er også i gang med å starte opp besøksvenn for de ensomme som bor hjemme.

Egenregi-sentral

Frivilligsentralen her er et ressurscenter for all frivillig aktivitet. Jeg er med å legge til rette for at de frivillige skal ha en så enkel jobb som mulig. Det vil si at jeg kan kontaktes for å finne egnede lokaler, søke tilskudd, markedsføre tilbud og liknende. Disse tilbudene som frivillige lag og organisasjoner tilbyr kan være i alle retninger. [En gruppe] arbeider strategisk for å integrere flyktningkvinner, ungdomsklubbene for ungdom og pensjonistlagene for pensjonister. Samtidig er jeg tett med i samarbeidet rundt [...] en app der vi koordinerer en-til-en-oppdrag. [...] Vi har en gruppe der hjemmetjenesten og sykehjemmene legger ut en-til-en-oppdrag på vegne av sine brukere, en gruppe der integreringstjenesta kan gi informasjon direkte til sine brukere og vi holder nå på med en utvidelse der lag og organisasjoner kan legge ut [andre oppdrag].

Bindeledd-sentral, spørreundersøkelsen

Hva er utfordringene?

- Konkurransen mellom frivilligsentralen og frivillige organisasjoner?
- Hvilke oppgaver skal frivillige løse?
- Bidrar frivilligsentralene til samskaping, eller til arbeidskraft?
- Offentlig logikk vs. frivillighetslogikk

INNOVASJON OG SAMSKAPING – HVA SNAKKER VI EGENTLIG OM? EUGENE GURIBYE

NOEN BILDER I DENNE PRESENTASJONEN ER FJERNET FØR PUBLISERING PÅ DISTRIKTSSENTERET.NO

Omsorgssektoren var innovasjon

- For **50 år** siden var utfordringene:
- Sterk vekst i antallet **eldre**
- Mangel på **arbeidskraft**
- Behov for **likestilling** i familie og arbeidsliv

- «**Outsourcing**» av omsorgsoppgaver ut av familie og privat sfære
- Utbygging av **offentlige velferdsordninger** – den nordiske velferdsmodellen
- **Økt produktivitet**

Meld. St. 30

(2019–2020)

Melding til Stortinget

En innovativ offentlig sektor

Kultur, ledelse og kompetanse

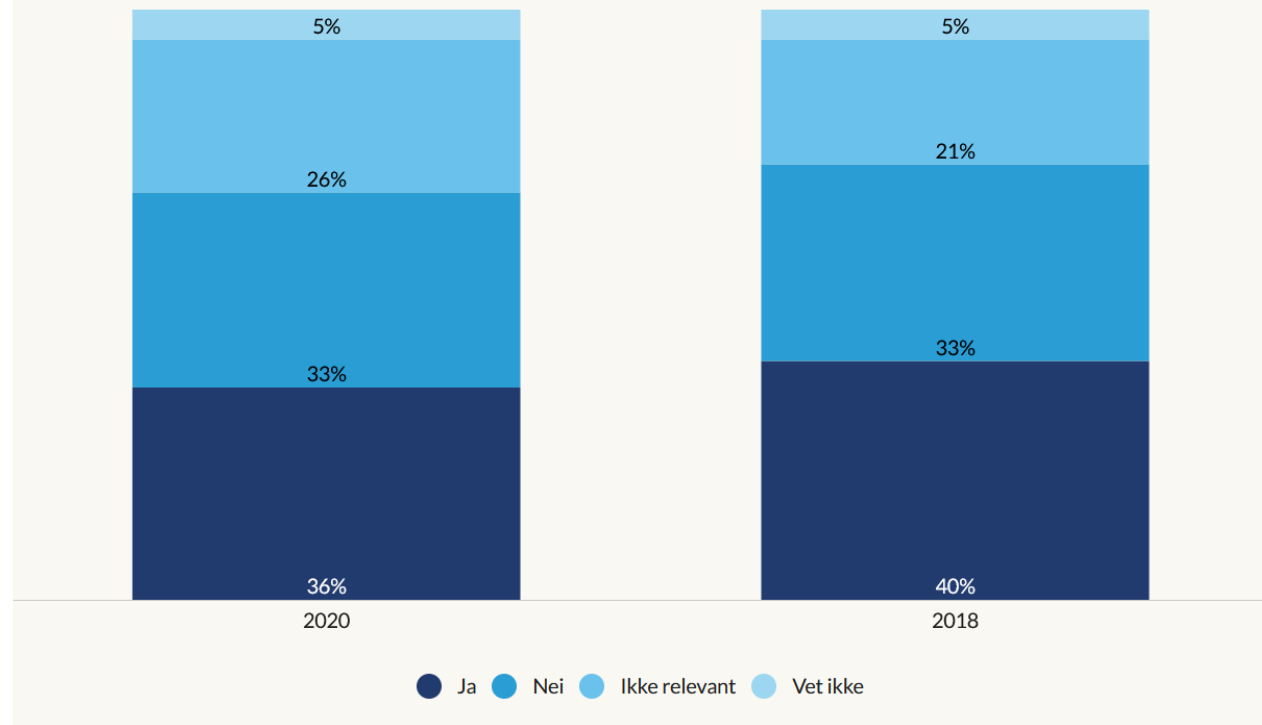
Innovasjon i offentlig sektor

- Innovasjon i offentlig sektor kan være en **ny eller vesentlig endret tjeneste, produkt, prosess, organisering eller kommunikasjonsmåte**.
- At innovasjonen er **ny**, betyr at den er ny for den aktuelle virksomheten, den kan likevel **være kjent for og iverksatt i andre virksomheter**.

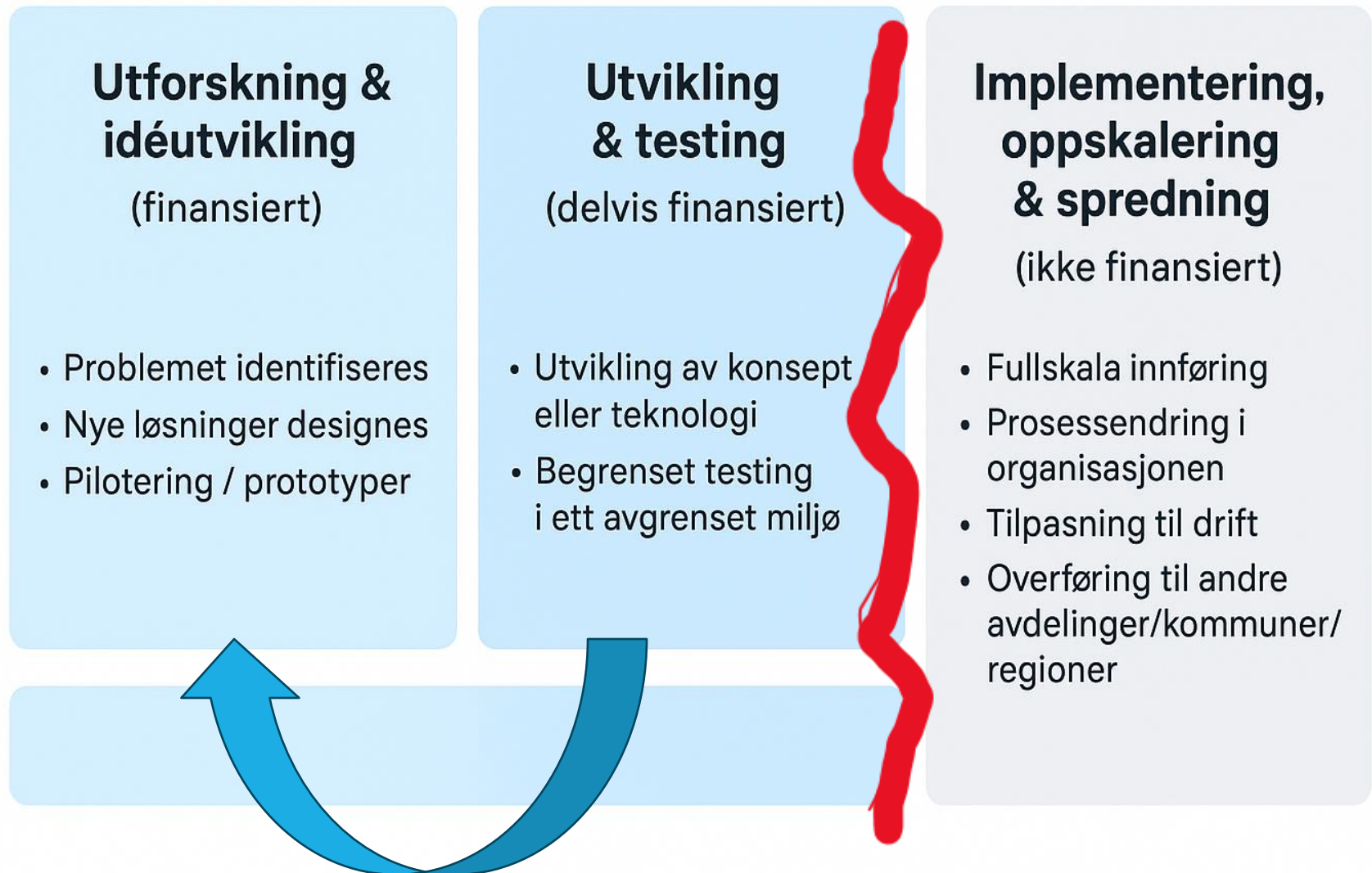
KS Innovasjons- barometer

- Forskjeller mellom **store** og små kommuner øker.
- Under 4 av 10 virksomheter har gjort noe aktivt for å **spre** innovasjonen, og andelen har gått ned

Har dere gjort noe aktivt for å spre innovasjonen, slik at andre kan gjenbruke deres løsninger?

INNOVASJONGAPET I 3-ÅRIGE PROSJEKTLØP

Innovasjon, risiko, feiling og læring

Innovasjonskultur?

«Ledere må utvikle **en kultur preget av nysgjerrighet og åpenhet for nye idéer, og mot til å lære av feil og suksesser.**»

St. Meld. 30 (2019-2020)

Rammebetingelser for en innovasjonskultur?

[Eldreomsorgen](#)

Eldreomsorgen under press: – Får ikke gjort noe på 10 år

Frykter «kommunal kollaps». Slik kan det unngås: – Vet vi provoserer

Det var alvor da Agenda Kaupang presenterte sin analyse av velferds- og omsorgstjenestene i Harstad.

Derfor er det krise i kommuner

Norske kommunar over heile landet ringer med alarmbjøllene. Her er åtte forklaringar på krisa.

Byrådet i Bergen vil legge ned sju skoler

Over 1000 barn i Bergen kan miste skolen sin hvis byrådets plan om å nedlegge skoler blir vedtatt.

Kutt i skole og SFO truer sikkerheten for barn og unge

Samskaping som innovasjon

Innovasjons- og samskappingsutvalget

[Siste nytt](#) [Medlemmer](#) [Mandat](#) [Gi innspill](#) [Sekretariatet](#) [Forskerseminar](#)

Medlemmer

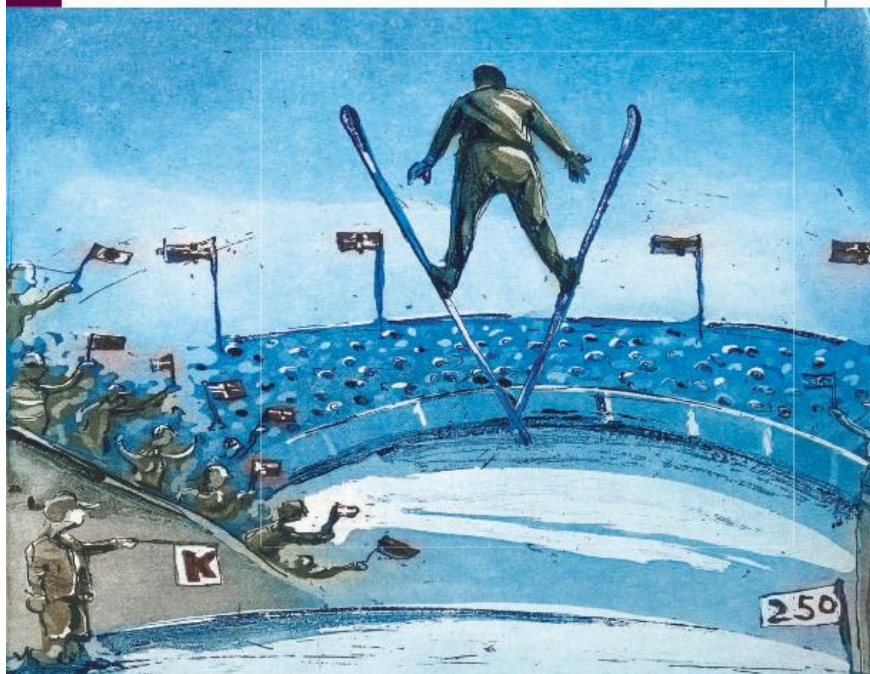
Innovasjons- og samskappingsutvalget har 13 medlemmer og ledes av Kjell Erik Ullman Øie.

Kjell Erik Ullman Øie
Utvangsleder

Utdannet sykepleier. Seniorrådgiver i Kirkens bymisjon. Lang ledererfaring fra ideell sektor og politikken. Har vært statssekretær i henholdsvis Barne- og familie-departementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Har vært styreleder i Det Norske Forbundet av 1948, Miljømerket Svanen, Home Start Norge og Frivillighet Norge. Var utvalsleder for Barnehagelovutvalget (NOU 2012: 1). (Bilde: Privat)

Innovasjon i omsorg

NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg

- **Mobilisere ressurser** og sette samspillet med familien, det sosiale nettverket og lokalsamfunnet i sentrum for oppmerksomheten.
- **Omsorg skal være en selvfølgelig del av et levende og pulserende samfunn og prege mellommenneskelige relasjoner i familie og lokalsamfunn, organisasjoner og institusjoner**
- Stadig større **velferdsambisjoner** på frivillighetens vegne

«Kommune 3.0»

	Kommune 1.0	Kommune 2.0	Kommune 3.0
Kommunen er	en myndighet	en organisasjon	et lokalsamfunn
Kommunen møter borgerne som	undersåtter	kunder	ressurssterke og aktive samfunnsborgere
Politikerne fungerer ved å	behandle saker på formelle møter med formelle dagsordener	sette mål og økonomiske rammer i dialog med fagfolk og kunder	prege dagsordenen og stimulere aktiviteten i lokalsamfunnet
Den gode medarbeider er faglig dyktig og er	opptatt av det korrekte og rettferdige	serviceinnstilt	opptatt av å finne ressursene hos alle, skape fellesskap, fasilitere og støtte

Kilde: Skanderborg kommune

Hva er samskaping?

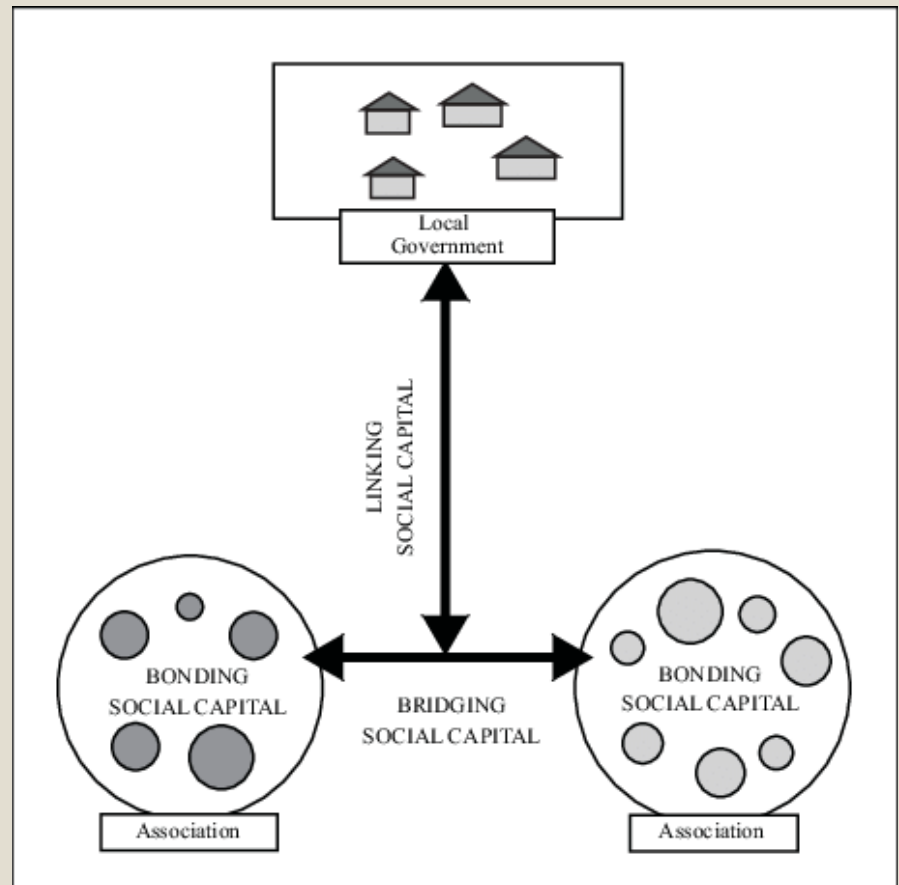
- «En prosess der **offentlige** og **private** eller **frivillige** aktører forsøker å **løse et delt problem** gjennom en **utveksling** av kunnskap, ressurser, kompetanser og ideer»

Torfin, J., Sørensen, E., & Røiseland, A. (2019). Transforming the public sector into an arena for co-creation: Barriers, Drivers, benefits, and ways forward. *Administration & Society*, 51(5), 795–825.

Samskaping i offentlig sektor

- Innbyggere og kommunen samarbeider om å utvikle og bygge et grendehus på Sletteløkkå i Oslo
- **Innbyggernes behov, ekspertise og input** blir en integrert del av det endelige grendehuset
- Kommunen “**sitter på henda**” og sørger for at innbyggerne selv tar føringen
- Kommunen er **ansvarlig** part, sender søknader, skaffer tillatelser, vurderer lovverk, innkaller til møter, osv. (**usynlig arbeid**)
- **Tjenende ledelse** som metodikk

Samskapingsplattformer skaper sosial kapital

Guribye, E. (2018). Co-creation of linking social capital in 'Municipality 3.0'. *Journal of Civil Society*, 14(1): 77-93.

Kritisk forskning om samskappingsbølgen

- Samskapingen **lar vente på seg** – spesielt i omsorgssektoren
- Samskaping får en **verdi i seg selv**, blir sjeldent **evaluert**
- Alibi for **nedbygging** av offentlig sektor? Nyliberalisme
- Samskapingsteori sterkt påvirket av **normative ambisjoner**
- Mangler en mer systematisk forståelse av **hvordan strukturelle faktorer påvirker** aktører i samskaping

Kommunenes forutsetninger

- Sterkt **press** fra staten på kommuner, stadig flere **lovpålagte** oppgaver
- Behovet for **styring** – krav i lovverket
- Knappe **ressurser og tid**
- Manglende **kompetanse** om samskaping

=> **Instrumentelt syn** på frivilligheten

Frivillighetens forutsetninger

- Mindre **trofasthet** mot organisasjoner
- “shopping”, **ad-hoc** frivillighet
- Allerede **stort press på pårørende** – sykefravær, deltid

Tabell 2.1. Har utført frivillig arbeid for minst én organisasjon de siste tolv månedene, etter organisasjonstype (andel av befolkningen), andel i prosent, endring i prosentpoeng.

	1998	2004	2009	2014	2017	2023	Endring 2017– 2023 ^b	Endring 2004– 2023 ^b
Idrett og sport	21	24	20	25	24	23	–2	–1
Velforeninger, grendelag og nærmiljø	5 ^a	18	13	17	18	18	0	0
Hobby, fritid, utendørsaktivitet og sosiale foreninger	10	20	13	17	17	15	–2*	–5*
Borettslag og boligbyggelag	–	8	7	11	11	14	3*	6*
Kunst og kultur, korps og kor	9	11	11	13	15	12	–3*	2
Utdanning, opplæring og forskning	2	5	5	8	10	9	–1	4*
Religion og livssyn, inkludert Den norske Kirke	7	6	4	9	8	7	–1	1
Yrkes-, bransje- og fagforeninger	9	4	5	6	6	6	0	2*
Helse, pleie og redningsarbeid	3	8	4	7	6	5	–1	–2*
Sosiale tjenester og rusmiddelomsorg	6	4	4	6	6	4	–2*	0

FRIVILLIGHETENS ROLLER

OFFENTLIGE VERDIER

- Frivillig arbeid i Norge **på topp** i Europa
- 1 42 000 årsverk **frivillig arbeidsinnsats** (SSB 2020)
- **62% av befolkningen** over 15 år gjør frivillig arbeid
- **78 milliarder kroner** verdiskapning i 2018 (SSBs satelittregnskap, 2020)
- **Balanse** mot offentlig sektor
- Skoler i **demokrati**

PRIVATE VERDIER

- **Nettverk**
- **Mening**
- **Mestring**
- **cv**
- Personlige **relasjoner** til omsorgstrengende
- **Samfunnsdeltakelse**
- **Livskvalitet**

Verdighetsenteret

KOMPETANSE FOR EN VERDIG ALDERDOM

Samskaping om helse- og omsorgstejenester i praksis

25.11.2025

Susanne Solvi Fagerbakke

Verdighetsenteret

Innhold

1. Verdighetscenterets samspillsmodell
2. Verdighetscenterets involveringstrapp
3. Videre verktøy: håndbøker for hjemmetjeneste og sykehjem/aktivitetstilbud

- for godt samarbeid med frivillige

MODELLEN

RÅDGIVER FRIVILLIGHET -
(HELSE OG OMSORG)

HÅNDBOK OG
FELLES RUTINER

FRIVILLIGHETSKOORDINERING
PÅ ALLE TJENESTESTEDER

KURS OG OPPLÆRING
FOR FRIVILLIGE OG ANSATTE

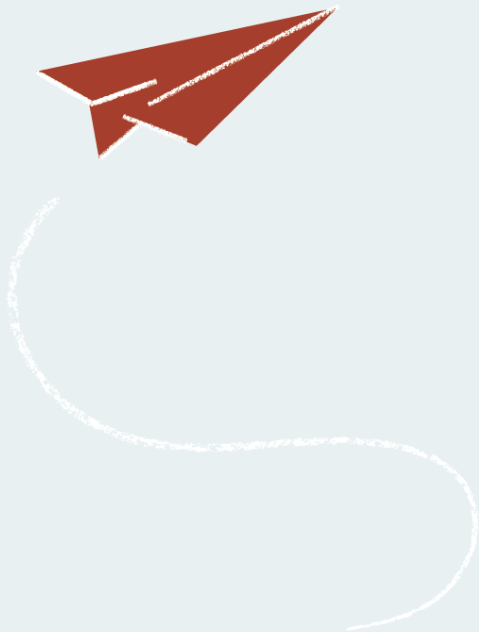

FAGLIG FORUM FOR
FRIVILLIGHETSKOORDINATORER

KULTURBYGGING
FOR FRIVILLIGHET

ANBEFALTE FØRSTE SKRITT

FORANKRING

KARTLEGGING

DIALOG

ANSVARSKART

JURIDISK AVKLARING

Illustrasjon: Part/ /Verdigjetsenteret

EKSEMPEL

Ansvarskart – eksempel på ansvarsfordeling

Forankring innebærer en synliggjøring av ansvar i alle ledd

1

Ledere i virksomheten

Tilrettelegger for samarbeid på overordnet nivå

- > tilrettelegge for frivillighetskoordinator, sette av tid til arbeidet, ha tydelige rammer for funksjonen
- > synliggjøre samarbeid med frivillige som et satsingsområde i virksomheten
- > sette frivillighet på agendaen i arenaer for informasjonsutveksling, for eksempel på ledermøter, på avdelingsmøter og ved rapport

2

Frivillighetskoordinator / ansatt med ansvar for samarbeid med frivillige

Brobygger

- > kartlegge potensielle samarbeidspartnere i frivilligheten og i nærmiljøet
- > innlede samarbeid med frivillige organisasjoner, frivilligsentraler, enkeltpersoner og aktører i nærmiljø
- > knytte frivillige til aktiviteter og sørge for kobling mellom frivillig og beboer/deltaker på aktivitet
- > lære opp, følge opp og veilede frivillige.
- > tilrettelegge møteplasser for de frivillige i virksomheten
- > gi informasjon om aktivitet og frivillighet til ledere og ansatte, og sørge for at oversikt over hvilke aktiviteter frivillige skal bidra med, og hvilke frivillige som skal bidra er lett tilgjengelig for ansatte

4

Frivillige

Bidrar til glede, livskvalitet og aktivitet

- > møte på aktiviteter de har satt seg opp på, eller gi beskjed til frivillighetskoordinator i god tid dersom det ikke er mulig å møte
- > overholde punktene i avtalen de har signert med virksomheten
- > overholde signert taushetserklæring

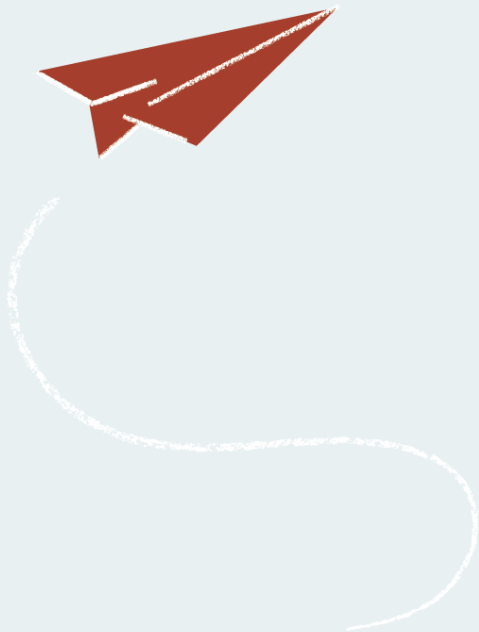
3

Medarbeidere

Møter de frivillige i det daglige

- > holde seg orientert om aktiviteter frivillige skal bidra med, og hvilke frivillige som skal bidra
- > tilrettelegge for at beboere kan være med på aktivitet, sette frem det som trengs for at den frivillige kan gjennomføre aktiviteten
- > ønske frivillige velkommen når de kommer, og takke for innsatsen når de går
- > eventuelt ha kulturkontaktansvar

ANBEFALTE FØRSTE SKRITT

FORANKRING

KARTLEGGING

DIALOG

ANSVARSKART

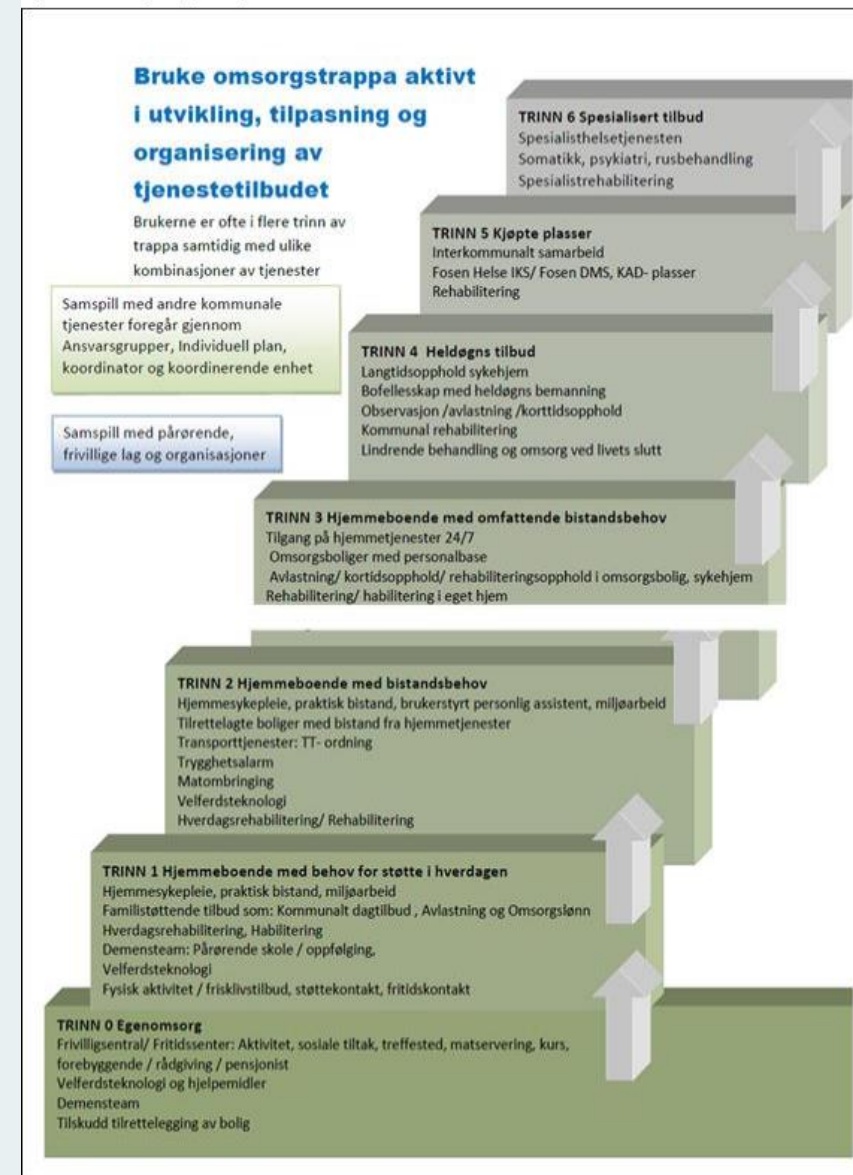
JURIDISK AVKLARING

Illustrasjon: Part/ /Verdigjetsenteret

«Omsorgstrappa»

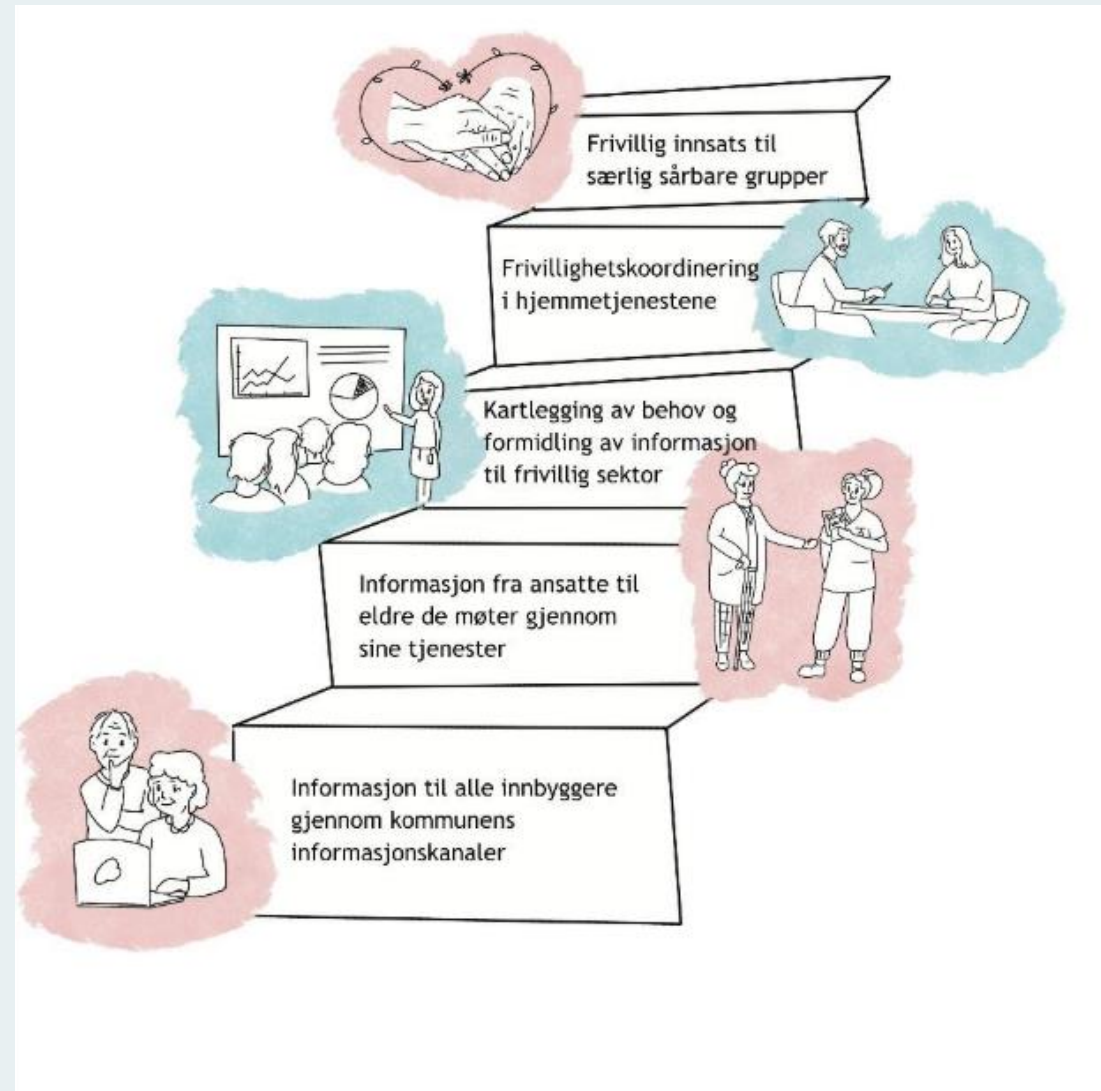
Figur 1: Omsorgstrappa i Ålfjord kommune

Kilde: Ålfjord kommune/Helsedirektoratet

Verdighetscenterets involveringstrapp

Basert på omsorgstrappa

Illustrasjon: Maria Veske//Part

Frivillig innsats til
særlig sårbare grupper

Frivillighetskoordinering
i hjemmetjenestene

Kartlegging av behov og
formidling av informasjon
til frivillig sektor

Informasjon fra ansatte til
eldre de møter gjennom
sine tjenester

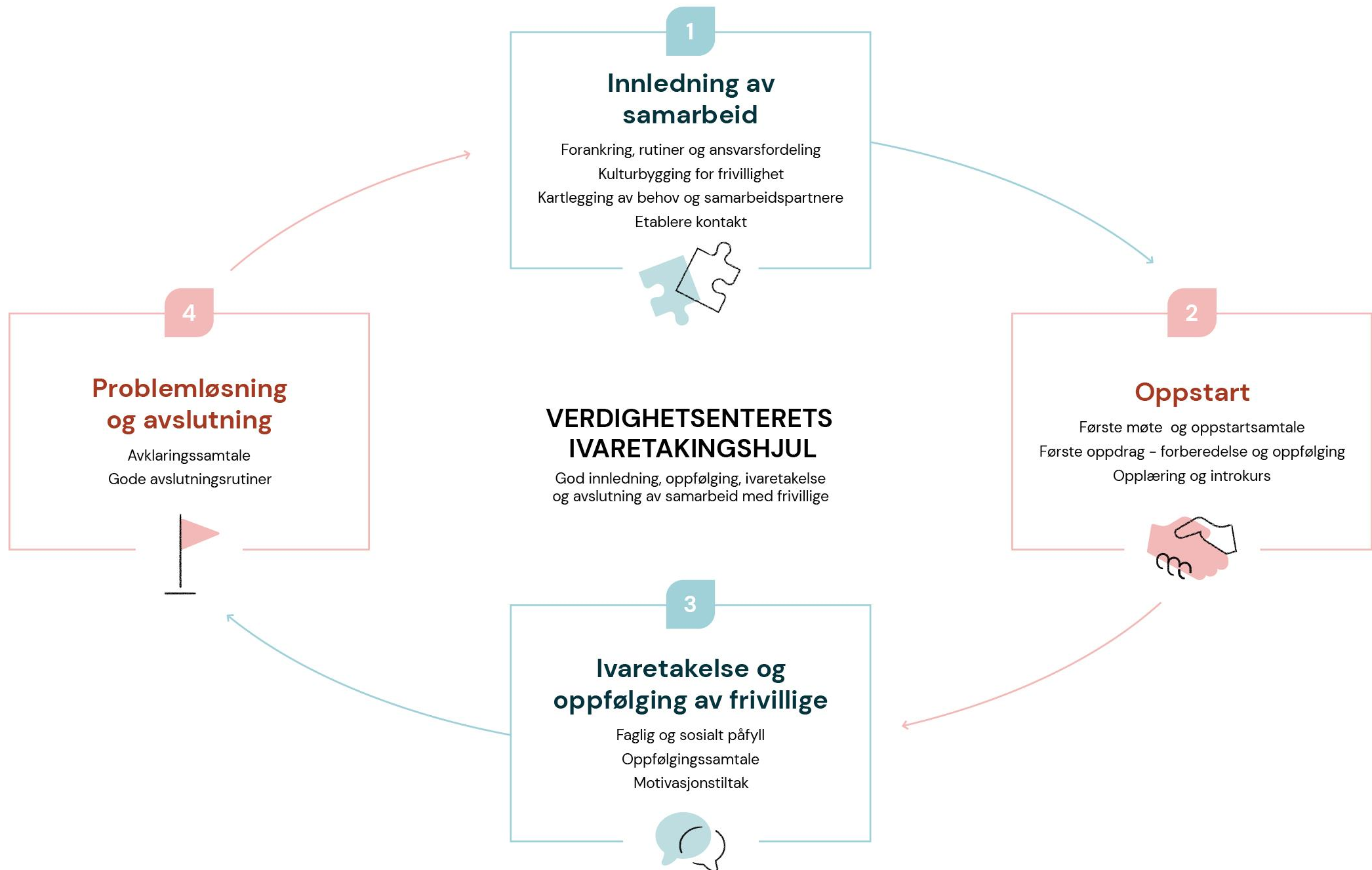

Informasjon til alle innbyggere
gjennom kommunens
informasjonskanaler

Frivillighetskoordinering i eldreomsorgen

Håndbok for sykehjem
og aktivitetstilbud

Vi opplever

- Mange kommer til oss med ingen eller liten kunnskap om frivillighet
- Ikke forankret eller klart definerte rammer for arbeidet
- Det forekommer «instrumentelt» syn på frivilligheten i helse
- Ikke alltid kommune og frivillighet er «i takt»
- Flere arbeider på «sin tue»
- Ensomhet i rollen med ansvar for frivillighet
- Ikke lovpålagte stillinger som frivillighetskoordinering tas bort eller står i fare for å tas bort
- Det oppleves vanskelig å balansere målgruppens behov mot frivilliges behov (etikk)

Vi opplever også

- Stadig flere definerer seg som frivillighetskoordinator i en eller annen form
- Mennesker med frivillighetskompetanse opptrer oftere inn i kommunen (på et strategisk, taktisk eller operativt plan)
- En økende erkjennelse av at å jobbe mer sammen med andre er den «nye måten» å jobbe på
- Kompetanseheving på området er kjærkomment «mye å tenke på, veldig nyttig, til inspirasjon» osv.

Idébank på verdighetsenteret.no

Takk for
oppmerksomheten

